

Forventningsundersøkelsen 4.kvartal 2003:

Næringslivslederne tror på høyere prisvekst

Næringslivslederne som deltar i TNS Gallups Forventningsundersøkelse for Norges Bank, oppjusterer i 4. kvartal sine forventninger til den generelle prisstigningen om 12 måneder med 0,2 prosentpoeng sammenlignet med forrige kvartal. Samlet sett tror nå næringslivslederne at prisstigningen om 12 måneder blir 2,4 prosent. Det er første gangen gang siden mai 2002 at dette estimatet oppjusteres. Forventningene til prisstigningen om 2 år oppjusteres samtidig med 0,4 prosentpoeng, fra 2,8 prosent til 3,2 prosent.

Om undersøkelsen:

Norsk Gallup har fått i oppdrag av Norges Bank å gjennomføre kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs og renteutviklingen blant eksperter i finansnæringen og akademia, partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdningene. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Undersøkelsen er hittil gjennomført 8 ganger. Økonomene innenfor akademia, finansnæringen og partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner blir intervjuet via e-post hvert kvartal.

Næringslivslederne og husholdningene blir intervjuet via telefon. Den første undersøkelsen ble gjennomført i februar 2002. Undersøkelsen for inneværende kvartal er gjennomført i tidsrommet 11. november til og med 17. november 2003.

Forventningsundersøkelsen blir i sin helhet lagt ut på våre nettsider (www.tns-gallup.no) under området Bank og finans/ Økonomiske prognoser. På grunn av enkelte vesentlige endringer de første kvartalene vil det på noen av spørsmålene ikke være oppgitte tallverdier for tidligere kvartal.

A. Kort sammendrag av enkeltresultater for økonomiekspertene

Forventninger om høyere prisstigning om 12 måneder

Ekspertenes samlede forventninger til prisstigningen om 12 måneder i 4. kvartal går opp med 0,2 prosentpoeng, fra 1,7 prosent til 1,9 prosent.

Stadig flere tror på styrket kronkurs

Andelen økonomer i utvalget som tror på at kronen målt ved konkurransekursindeksen vil svekkes på ett års sikt forsetter å falle. Denne gangen fra 43,6 prosent i 3. kvartal til 18,9 prosent i 4. kvartal. Andelen som forventer at konkurransekursindeksen vil styrkes på ett års sikt derimot fortsetter å gå opp, fra 23,1 prosent i 3. kvartal til 37,8 prosent i 4. kvartal.

I 4. kvartal venter det samlede utvalget at kronen skal styrke seg med 0,4 prosent på 12 måneders sikt. Det er første gang siden mai 2002 at vi registrerer en forventning om at kronen vil styrke seg innenfor denne tidshorisonten.

B. Kort sammendrag av enkeltresultater for partene i arbeidslivet

Arbeidstakerorganisasjonene forventer høyere lønnsvekst for neste år

Partene i arbeidslivet forventer samlet en årslønnsvekst neste år på 3,4 prosent. Dette er uendret fra 3. kvartal. Vi registrerer likevel at arbeidstakerorganisasjonene oppjusterer sitt estimat med 0,3 prosentpoeng, fra 3,2 prosent i forrige kvartal til nå 3,5 prosent. Samtidig ser vi at arbeidsgiverorganisasjonene nedjusterer sitt estimat med 0,2 prosentpoeng til 3,4 prosent.

C. Kort sammendrag av enkeltresultater for næringslivslederne

Forventning om høyere prisvekst

Næringslivsledernes forventninger til den generelle prisstigningen om 12 måneder justeres i 4. kvartal noe opp med 0,2 prosentpoeng. Samlet sett tror nå næringslivslederne at prisstigningen om 12 måneder blir 2,4 prosent. Det er første gangen gang siden mai 2002 at estimatet oppjusteres. Forventningene til prisstigningen om 2 år øker samtidig med 0,4 prosentpoeng, fra 2,8 prosent i 3. kvartal til 3,2 prosent i 4. kvartal.

To av tre næringslivsledere forventer en høyere rente neste 12 måneder

Vi ser signifikante endringer i næringslivsledernes forventninger til innskudds- og lånerentene i Norge neste 12 måneder i 4. kvartal. Andelen som forventer fall i rentene reduseres med 15,3 prosentpoeng, fra 17,1 prosent i 3. kvartal og ned til nå kun 1,8 prosent. Andelen som forventer en økning derimot går opp med hele 28,4 prosentpoeng, fra 40,9 prosent til 69,3 prosent. Andelen som forventer at rentene skal forbli uendret går ned med 13,5 prosentpoeng, fra 41,3 prosent til 27,8 prosent.

D. Kort sammendrag av enkeltresultater for husholdningene

Forventning om stabil prisvekst blant husholdningene

Et fortsatt klart flertall på 46,4 prosent av husholdningene forventer i 4. kvartal at prisene på varer og tjenester i Norge skal vokse med samme takt de neste 12 månedene som i dag. Sammenlignet med 3. kvartal er dette en økning på 8,0 prosentpoeng. Vi ser samtidig en reduksjon på 4,1

prosentpoeng i andelen som forventer at prisene vil vokse raskere enn i dag, ned fra 14,7 prosent i 3. kvartal til 10,6 prosent i 4. kvartal.

Over halvparten av husholdningene forventer en høyere rente neste 12 måneder

Vi ser i 4. kvartal signifikante endringer blant husholdningenes forventninger til nivået på innskudds- og lånerenter i Norge de neste 12 måneder. Andelen som forventer fall i rentene reduseres videre med hele 11,4 prosentpoeng, fra 19,4 prosent i 3. kvartal til kun 8,0 prosent i 4. kvartal. Samtidig stiger andelen som forventer en økning av rentenivået og går opp med 9,5 prosentpoeng, fra 43,3 prosent i forrige kvartal til nå 52,8 prosent. Det er med andre ord i dag et solid flertall blant husholdningene som forventer at rentene skal øke. Andelen som forventer at rentene skal forbli uendret går kun marginalt opp med 1,5 prosentpoeng, fra 31,0 prosent til 32,5 prosent.

Indeks (tabeller og grafer):

Økonomiekspertene

1. Forventet prisstigning om 12 måneder
2. Forventet prisstigning om 2 år
3. Forventet prisstigning om 5 år
4. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
5. Forventet årslønnsvekst for neste år
6. Forventet årslønnsvekst om 5 år
- 7a. Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd.
- 7b. Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd.

Partene i arbeidslivet

8. Forventet prisstigning om 12 måneder
9. Forventet prisstigning om 2 år
10. Forventet prisstigning om 5 år
11. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
12. Forventet årslønnsvekst for neste år
13. Forventet årslønnsvekst om 5 år

Næringslivslederne

14. Forventet generell prisstigning om 12 måneder
15. Forventet generell prisstigning om 2 år
- 16a Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd
- 16b Bevegrunner til endring av innkjøpspris
- 17a Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd
- 17b Bevegrunner til endring av utsalgspriser
- 18 Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift i år
- 19 Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift neste år
- 20 Forventet endring på innskudds- og lånerenter i Norge neste 12 mnd
- 21 Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd
- 22 Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd
- 23 Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden
- 24 Antatt antall ansatte om 12 mnd

Husholdningene

- 25a. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd
- 25b. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent
- 26a. Forventet prisendring neste 12 mnd
- 26b. Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent
- 27 Forventet prisvekst om 2-3 år
- 28a Forventet lønnsutvikling om 1 år
- 28b. Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent
29. Forventet renteutvikling neste 12 mnd

Ansvarlige for undersøkelsen er Bank & Finansavdelingen i Norsk Gallup Institutt ved:

Erling Berrum (prosjektleder)

Telefon: 23291760

Telefaks: 23291601

E-post: erling.berrum@tns-gallup.no

Bente Pettersen (avdelingsleder)

Telefon: 23291761

Telefaks: 23291601

E-post: bente.pettersen@tns-gallup.no

Spørsmålsliste

Til økonomieksperter og partene i arbeidslivet:

1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2003?
5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2004?
6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?
- 7a) Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?
- 7b) Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg? (Hvis svart styrket eller svekket i spørsmål 7a)

Spørsmål 1-7b går til økonomieksperter i finansnæringen og academia og spørsmål 1-6 går til partene i arbeidslivet.

Til næringslivslederne:

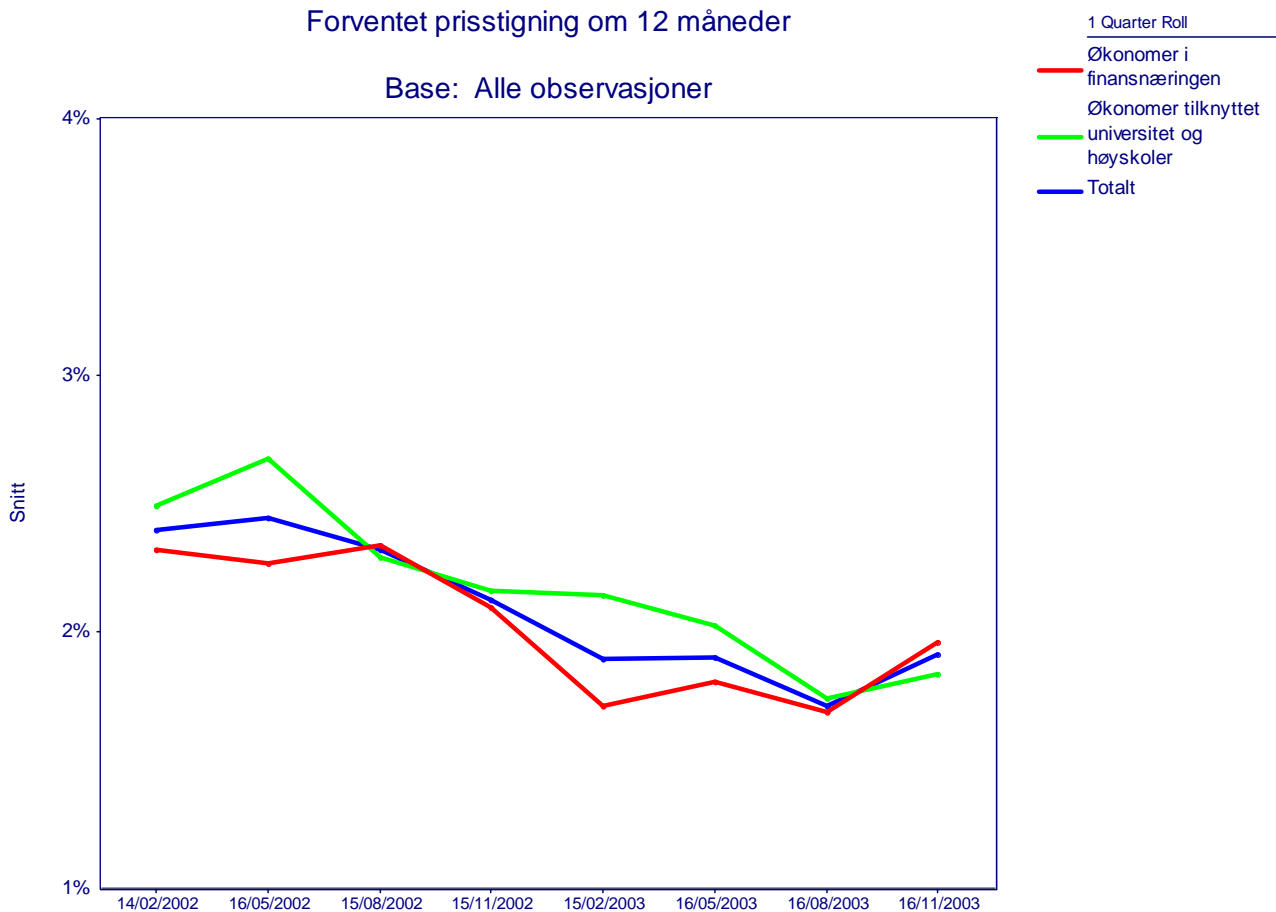
1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?
2. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?
- 3a. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
- 3b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i bedriftens innkjøpspriser vil øke mer/mindre enn i foregående periode? (Hvis svart øker mer eller mindre i spørsmål 3a)
- 4a. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
- 4b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i disse prisene vil øke mer/mindre enn i foregående periode? (Hvis svart øker mer eller mindre i spørsmål)
5. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2003?
6. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2004?
7. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter i Norge vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?
8. Hvor mye betyr renten for bedriftens investeringsbeslutninger, på en skala fra 1 til 10, der 1 er svært lite og 10 er svært mye?
9. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?
10. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 mnd.?
11. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?
12. Tror du bedriften om 12 mnd. Vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

Til husholdningene:

- 1a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?
- 1b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?
- 2a. Tror du i løpet av de neste 12 månedene at prisene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?
- 2b. Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?
3. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?
- 4a. Tror du at lønnen eller pensjonen din om ett år vil ha økt mer, mindre eller omtrent like mye som den har gjort de siste 12 månedene?
- 4b. Omtrent hvor mye tilsvarer den forventede økningen i prosent?
5. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Økonomiekspertene:

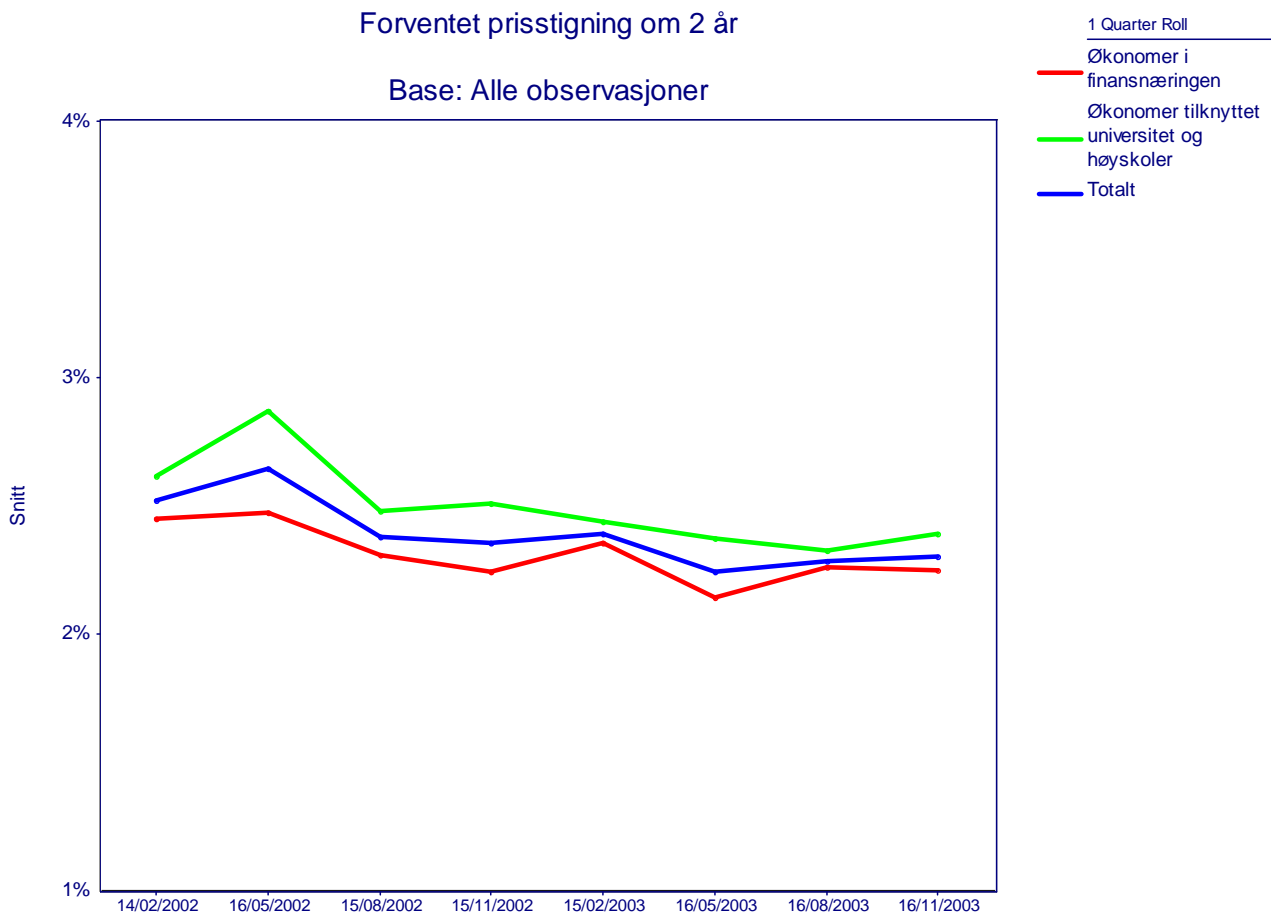
1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 12 måneder		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	1,7	2,0
	Laveste verdi	0,5	1,2
	Høyeste verdi	2,5	2,5
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	1,7	1,8
	Laveste verdi	1,4	1,5
	Høyeste verdi	2,0	2,3
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	1,7	1,9
	Utvalg	39	37

Ekspertenes samlede forventninger til prisstigningen om 12 måneder i 4. kvartal går opp med 0,2 prosentpoeng, fra 1,7 prosent til 1,9 prosent.

2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

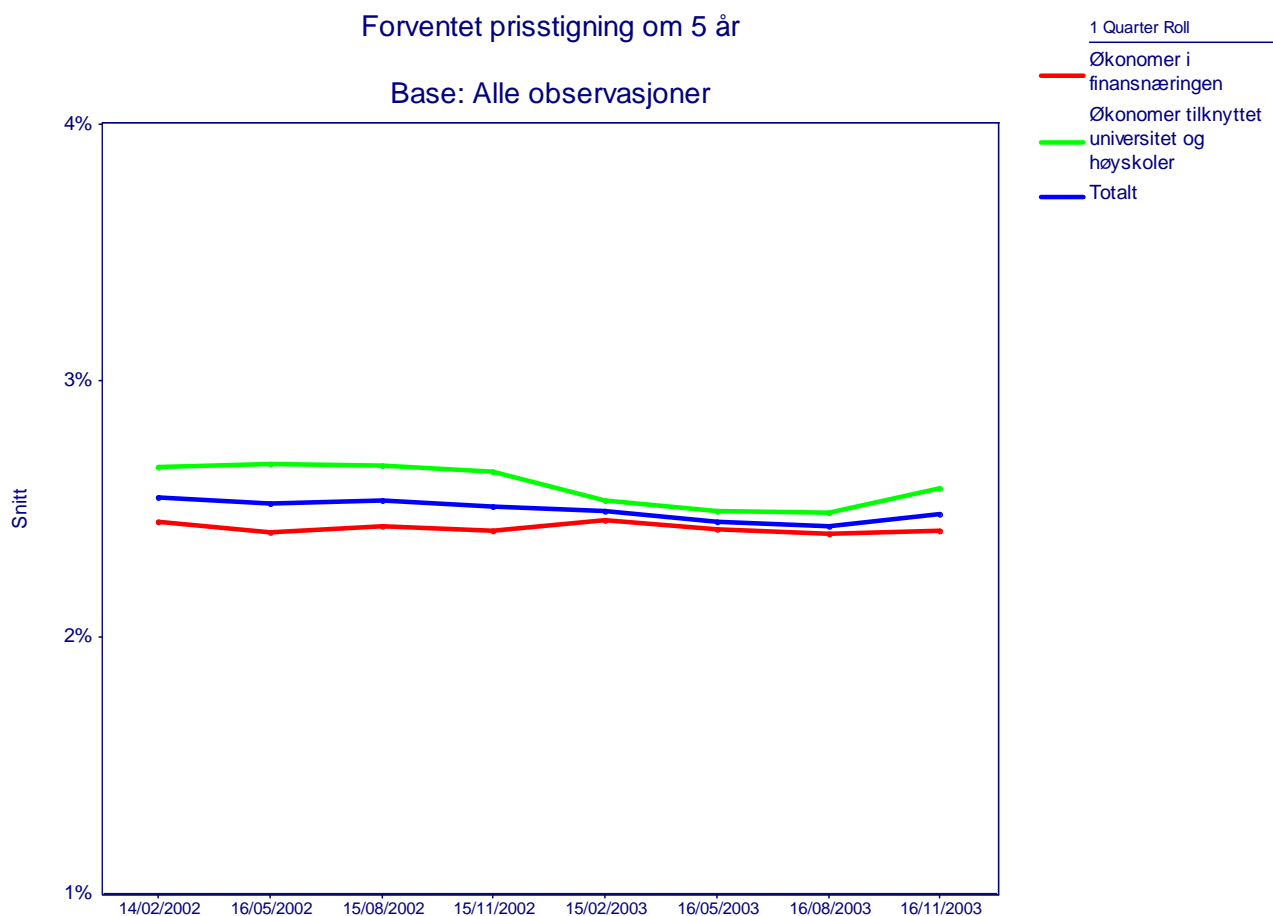

Forventet prisstigning om 2 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,3
	Laveste verdi	1,5	1,5
	Høyeste verdi	3,0	2,7
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,4
	Laveste verdi	1,9	2,0
	Høyeste verdi	2,7	2,7
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,3
	Utvalg	39	36

Ingen vesentlige endringer i forventningene til prisstigningen om 2 år. Estimater for alle økonomer holder seg komstant på 2,3 prosent i 4. kvartal. Samtidig registrerer vi at økonomene tilknyttet universitet og høyskoler øker sitt estimat marginalt opp med 0,1 prosentpoeng.

De årlige inflasjonsforventningene om 2 år ligger nå 0,4 prosentpoeng over forventet prisvekst neste 12 måneder. Avstanden er redusert med 0,2 prosentpoeng siden forrige kvartal.

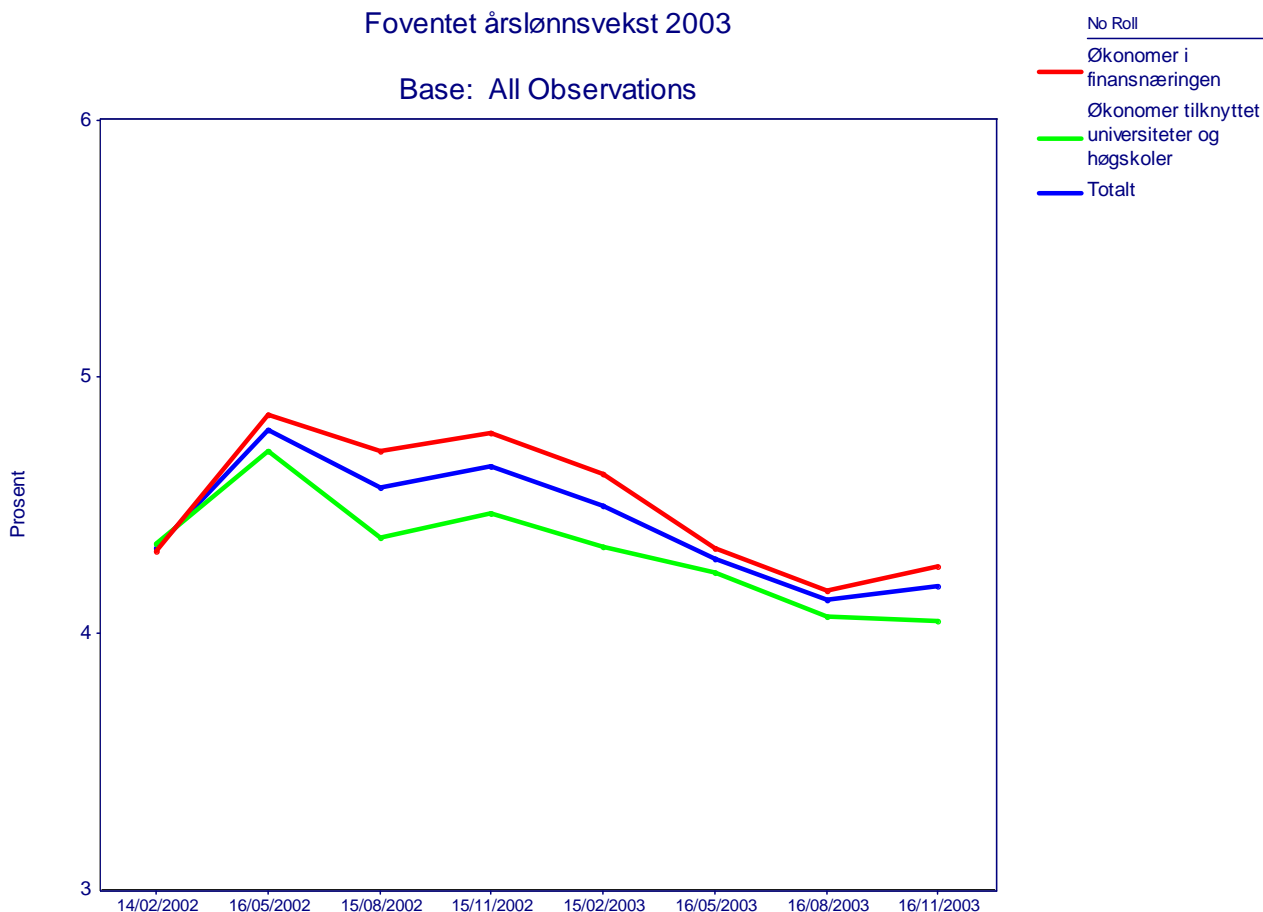
3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 5 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,4
	Laveste verdi	2,0	2,0
	Høyeste verdi	3,0	3,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,6
	Laveste verdi	2,4	2,5
	Høyeste verdi	2,5	3,1
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,5
	Utvalg	38	37

Forventningene til prisstigningen om 5 år (de langsiktige forventningene) ligger som vanlig stabilt omkring eller på 2,5 prosent, men går marginalt opp med 0,1 prosentpoeng dette kvartalet fra 2,4 prosent til 2,5 prosent.

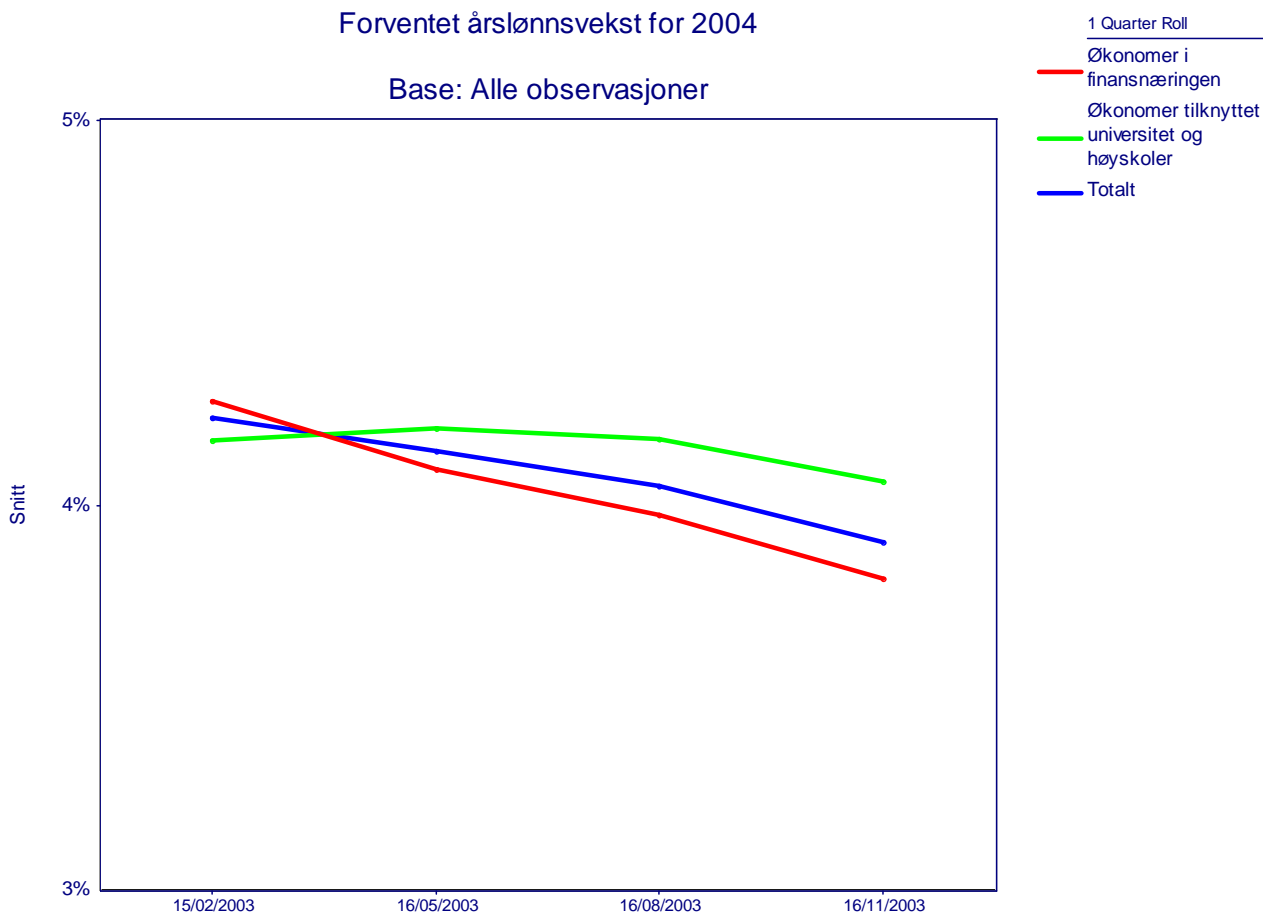
4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2003?

Forventet årslønnsvekst for 2003			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	4,2	4,3
	Laveste verdi	1,5	3,5
	Høyeste verdi	4,8	4,7
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	4,1	4,1
	Laveste verdi	1,9	2,1
	Høyeste verdi	5,0	5,7
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,1	4,2
	Utvalg	39	37

Økonomene oppjusterer sine forventninger til årslønnsveksten for inneværende år marginalt med 0,1 prosentpoeng i 4. kvartal. Estimater for utvalget samlet sett er nå 4,2 prosent.

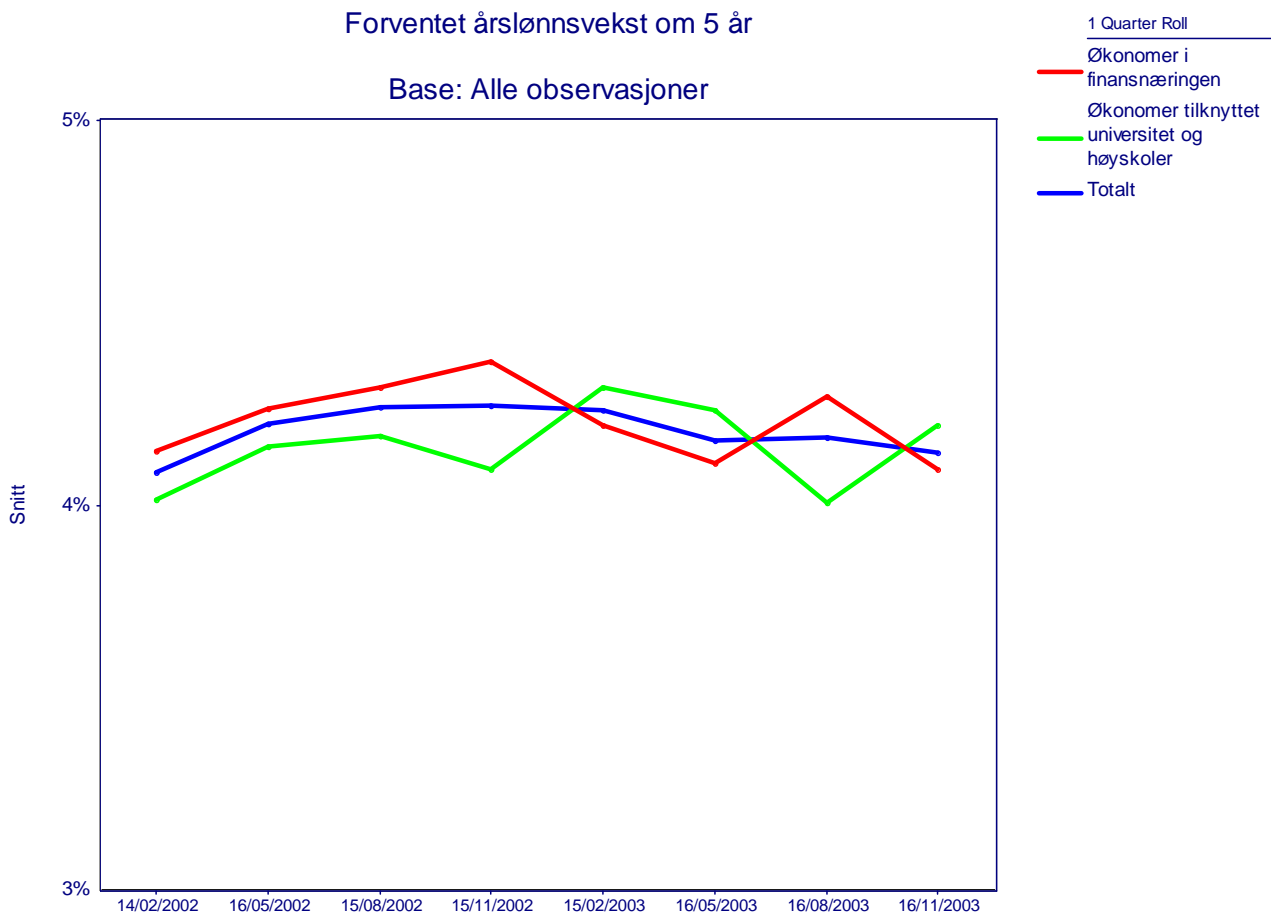
5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2004?

Forventet årslønnsvekst for 2004		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	4,0	3,8
	Laveste verdi	1,5	3,0
	Høyeste verdi	5,0	6,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	4,2	4,1
	Laveste verdi	2,4	2,4
	Høyeste verdi	6,0	5,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,1	3,9
	Utvalg	39	37

Ekspertenes samlede forventninger til årslønnsveksten for neste år justeres noe ned i 4. kvartal og er nå på 3,9 prosent. Dette er samtidig det laveste estimatet som har blitt oppgitt i 2003.

6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

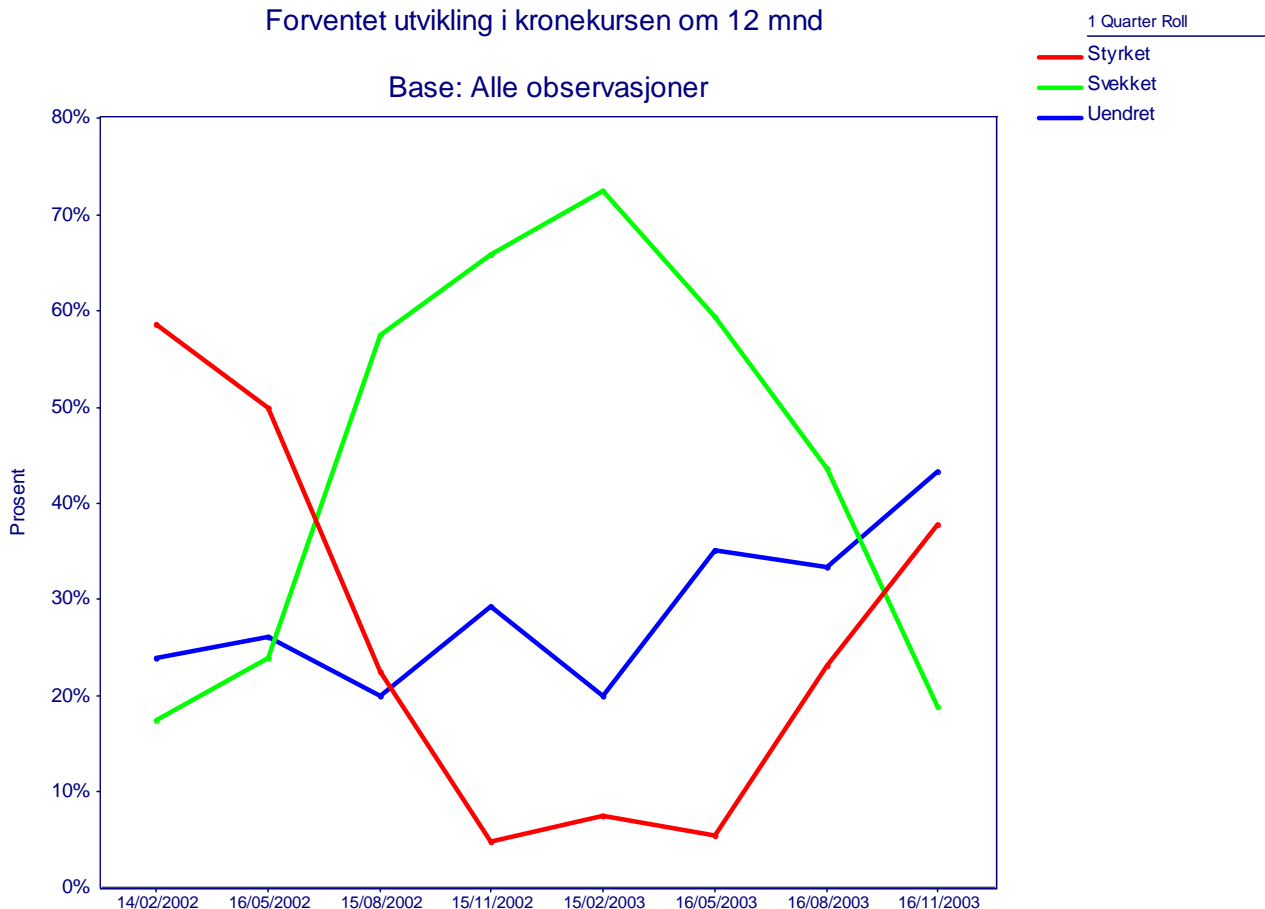

Forventet årslønnsvekst om 5 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	4,3	4,1
	Laveste verdi	2,0	3,0
	Høyeste verdi	6,0	5,5
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	4,0	4,2
	Laveste verdi	2,3	2,8
	Høyeste verdi	5,0	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,2	4,1
	Utvalg	39	37

Forventningene til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) ligger som vanlig stabilt i overkant av 4 prosent, men justeres marginalt ned med 0,1 prosentpoeng i 4. kvartal og ligger nå på 4,1 prosent. Vi legger merke til at det er økonomene i finansnæringen som nedjusterer sine estimat i fra 4,3 prosent til 4,1 prosent, til forskjell fra økonomene tilknyttet universitet og høyskoler som igjen beveger seg i motsatt retning, opp fra 4,0 prosent til 4,2 prosent.

7a. Tror du den effektive kronkursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?

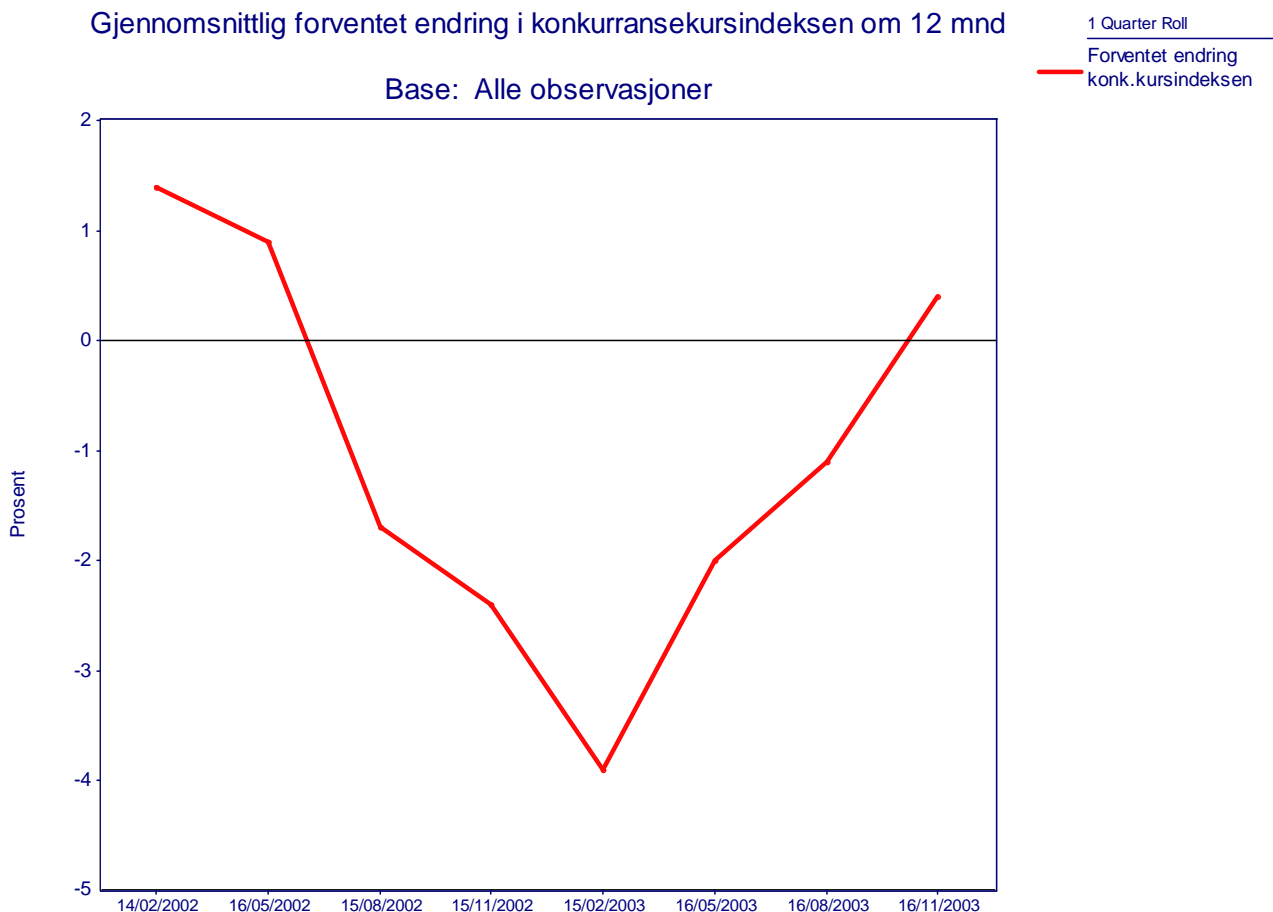
Forventet utvikling i kronkursen om 12 mnd

Forventet utvikling i kronkursen om 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Styrket	Prosentandel	23,1	37,8
Svekket	Prosentandel	43,6	18,9
Uendret	Prosentandel	33,3	43,2
	Utvalg	39	37

Andelen økonomer i utvalget som tror på at kronen målt ved konkurransekursindeksen vil svekkes på ett års sikt fortsetter å falle videre. Denne gangen fra 43,6 prosent i 3. kvartal til 18,9 prosent i 4. kvartal. Andelen som forventer at konkurransekursindeksen vil styrkes på ett års sikt fortsetter samtidig motsvarende å gå opp, fra 23,1 prosent i 3. kvartal til 37,8 prosent i 4. kvartal.

7b. Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg (Hvis svart styrket/svekket i spørsmål 7a)?

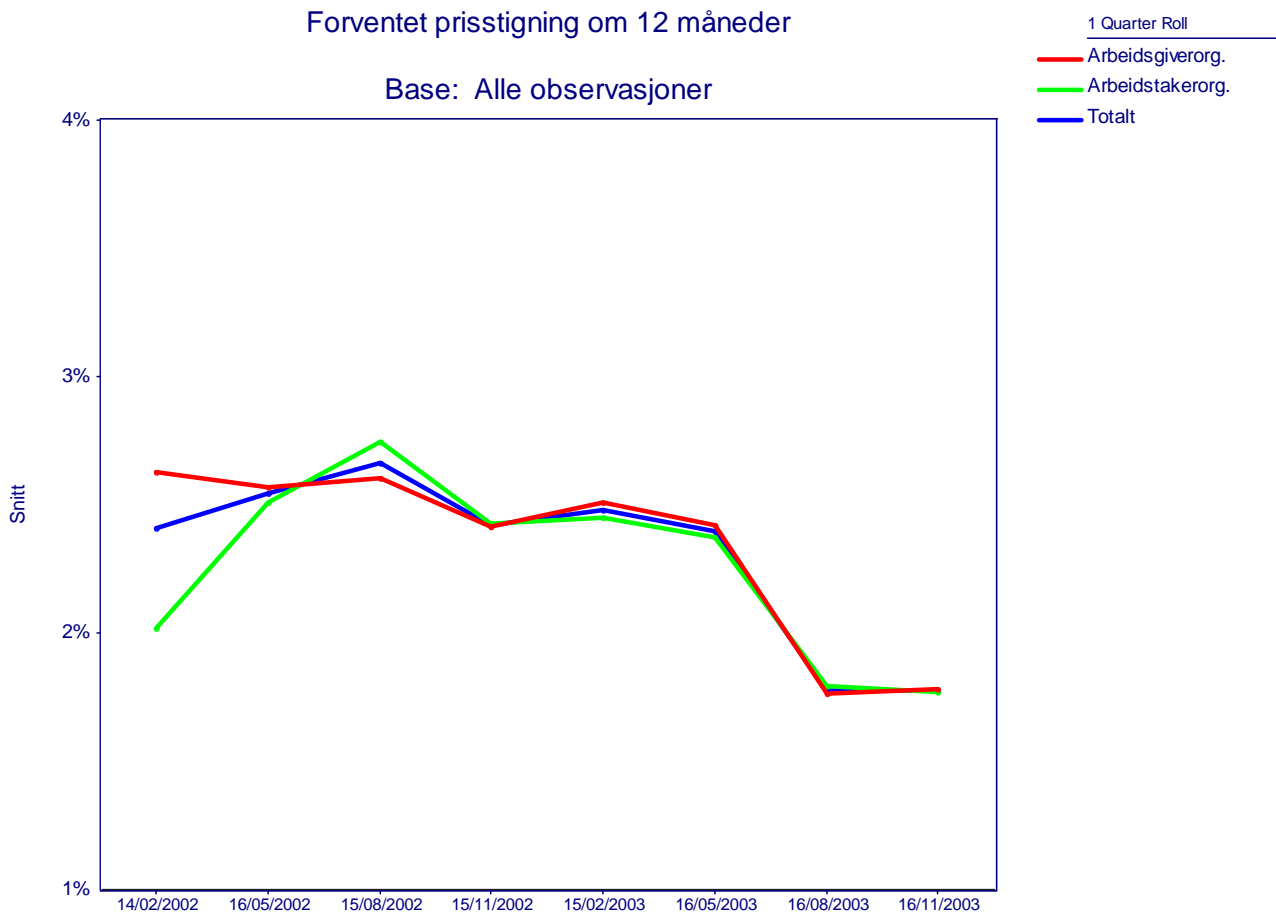

Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 måneder		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
		Alle økonomer	Gjennomsnittlig verdi
	Utvalg	26	21

I 4. kvartal venter det samlede utvalget at kronen skal styrke seg med 0,4 prosent på 12 måneders sikt. Dette er første gang siden mai 2002 at vi registrerer et positivt tall i denne forbindelse.

Partene i arbeidslivet:

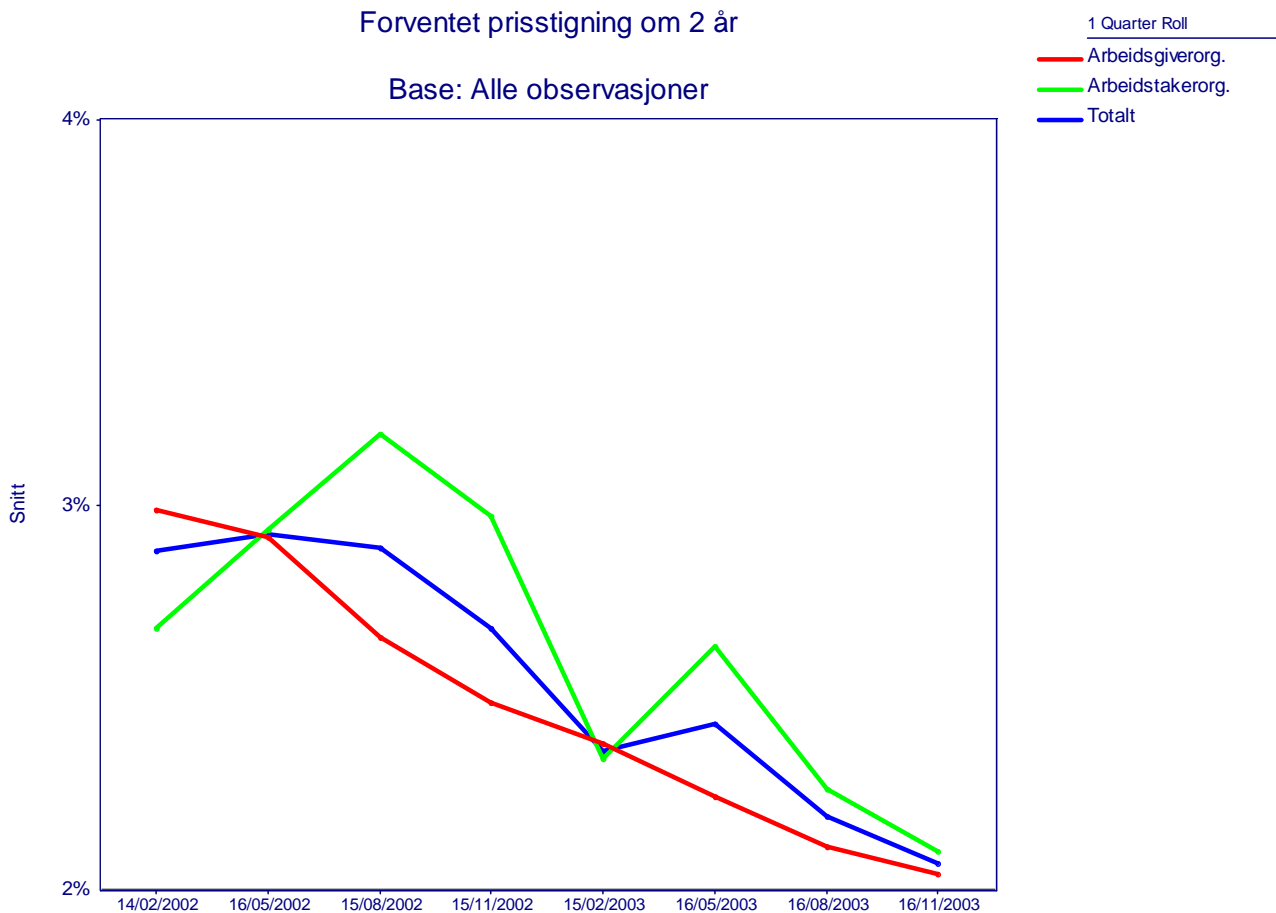
8. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 12 måneder		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	1,8	1,8
	Laveste verdi	1,0	1,0
	Høyeste verdi	3,4	3,5
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	1,8	1,8
	Laveste verdi	0,5	1,2
	Høyeste verdi	2,5	2,1
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	1,8	1,8
	Utvalg	36	31

Det er ingen endringer i arbeidslivsorganisasjonenes estimat for prisstigningen neste 12 måneder. Både arbeidsgiverorganisasjonene og arbeidstakerorganisasjonene beholder sine estimat fra 3. kvartal og angir det samme estimatet på 1,8 prosent i 4. kvartal.

9. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

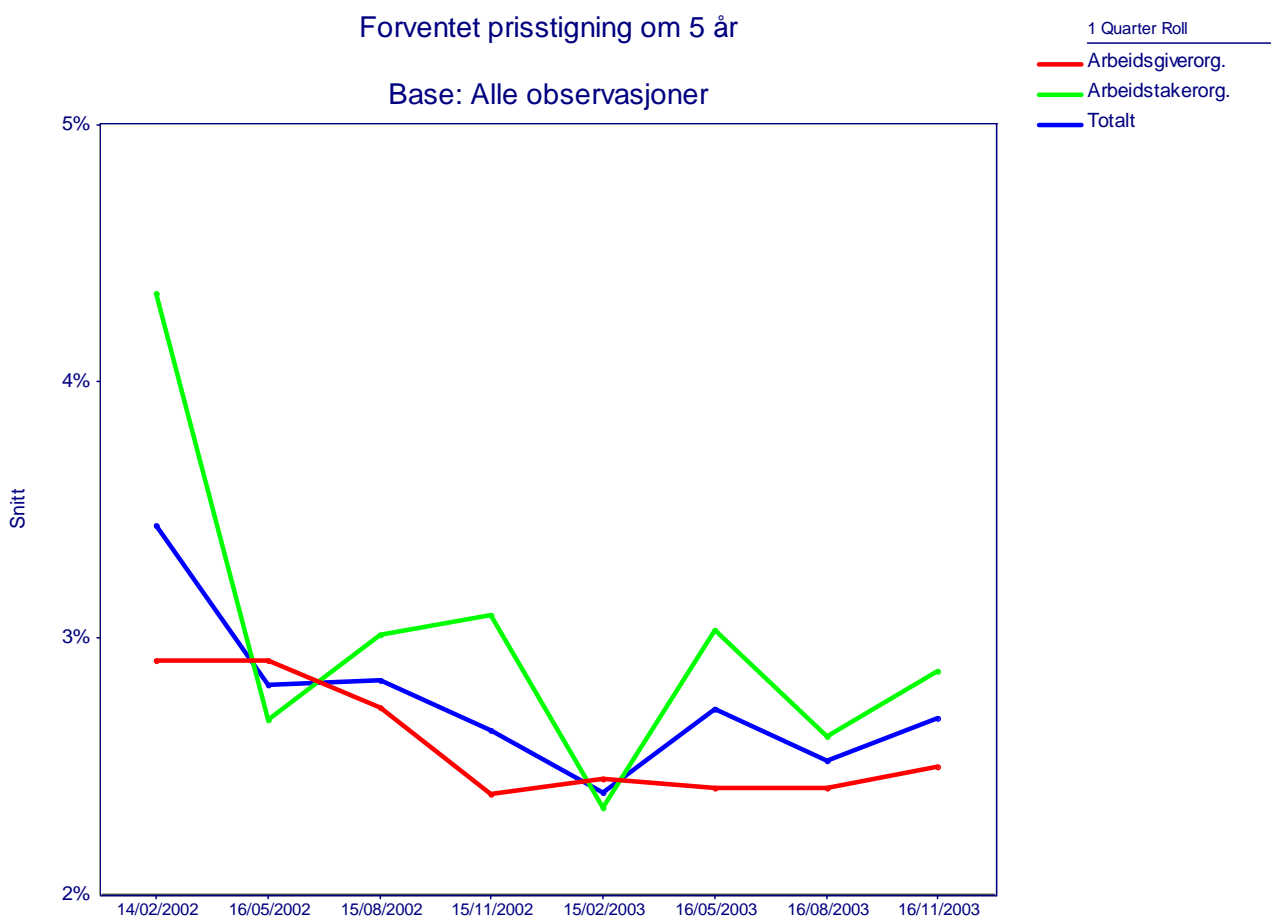

Forventet prisstigning om 2 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,0
	Laveste verdi	1,0	0,5
	Høyeste verdi	4,0	3,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,3	2,1
	Laveste verdi	0,6	1,0
	Høyeste verdi	4,0	3,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,2	2,1
	Utvalg	36	30

Forventet prisvekst om to år samlet sett i utvalget går marginalt ned med 0,1 prosentpoeng, fra 2,2 prosent i forrige kvartal til 2,1 prosent i 4. kvartal. Vi registrerer samtidig at det er arbeidstakerorganisasjonene som i størst grad nedjusterer sitt estimat med 0,2 prosentpoeng, fra 2,3 prosent i 3. kvartal til 2,1 prosent i 4. kvartal.

De årlige inflasjonsforventningene om 2 år ligger nå 0,3 prosentpoeng over forventet prisvekst neste 12 måneder. Avstanden er redusert med 0,1 prosentpoeng siden forrige kvartal.

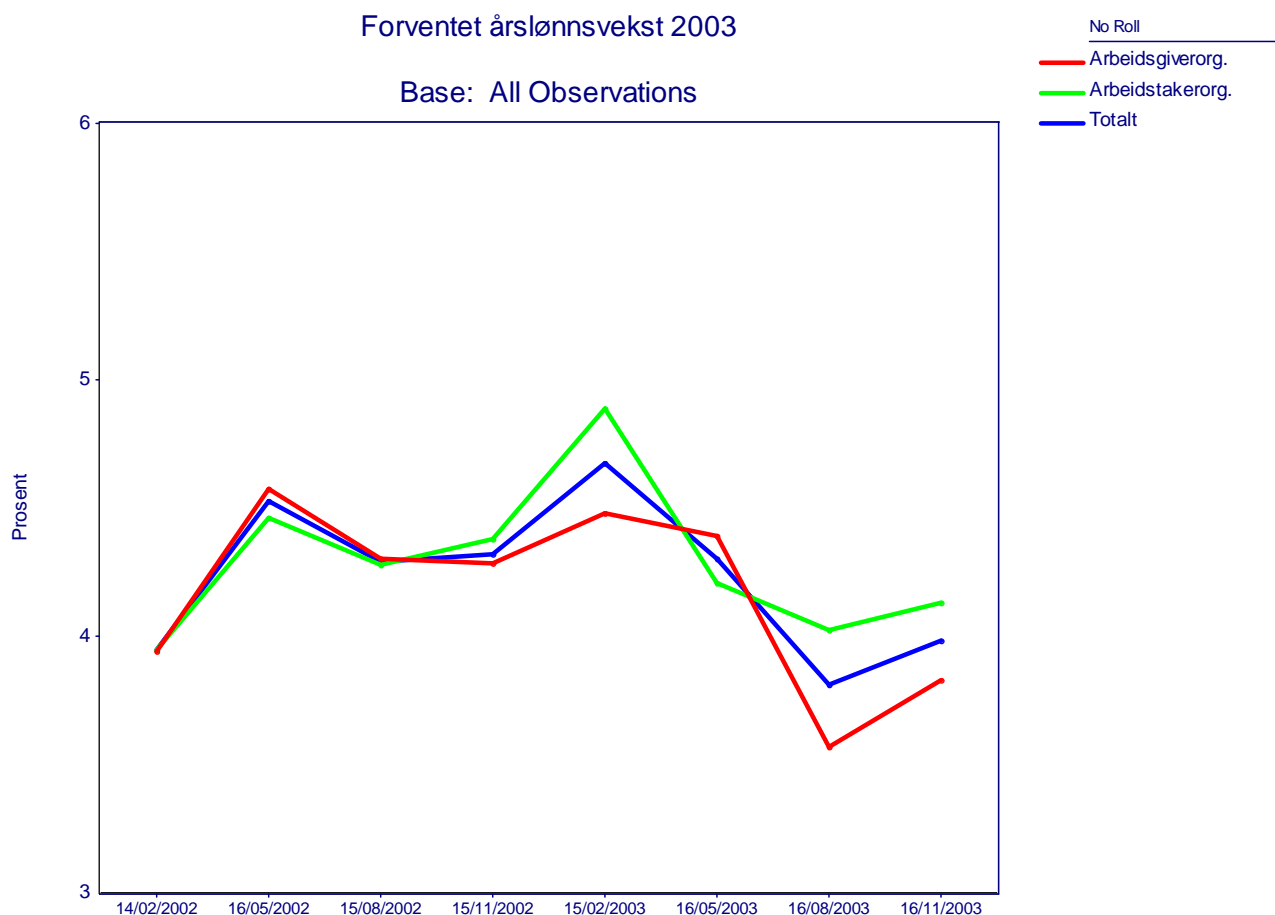
10. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 5 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,5
	Laveste verdi	1,0	1,0
	Høyeste verdi	4,0	4,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,9
	Laveste verdi	1,0	1,2
	Høyeste verdi	6,0	8,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,7
	Utvalg	35	30

Partene i arbeidslivet forventer i 3. kvartal at årlig inflasjon om 5 år vil ligge på 2,7 prosent. Dette er 0,2 prosentpoeng høyere enn hva som var tilfelle i 3. kvartal. Det er først og fremst arbeidstakerorganisasjonene som oppjusterer sine langsiktige inflasjonsforventninger med 0,3 prosentpoeng, fra 2,6 prosent til 2,9 prosent.

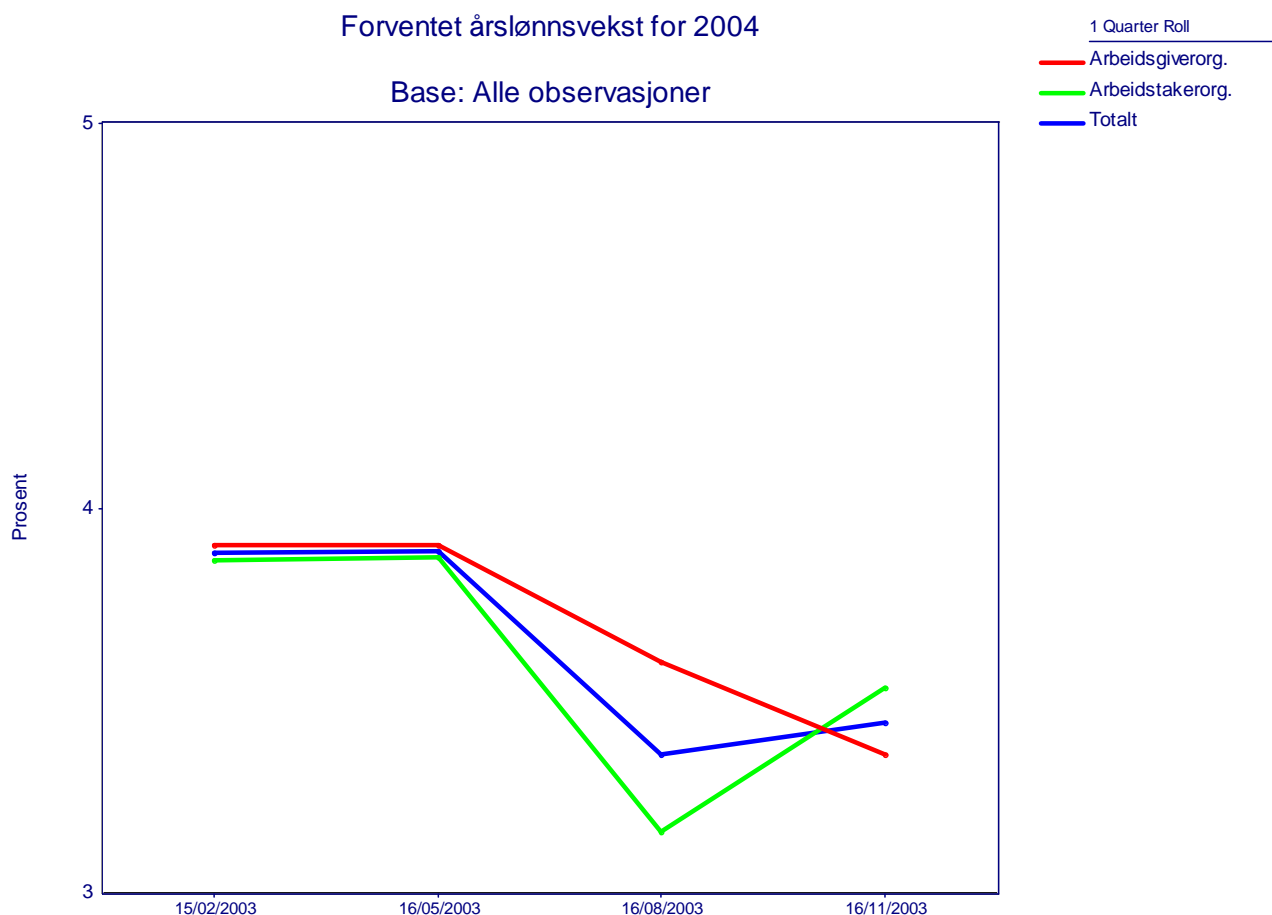
11. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2003?

Forventet årslønnsvekst for 2003			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,6	3,8
	Laveste verdi	1,5	2,2
	Høyeste verdi	4,5	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	4,0	4,1
	Laveste verdi	2,0	2,5
	Høyeste verdi	6,2	6,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,8	4,0
	Utvalg	36	30

Forventet årslønnsvekst for inneværende år samlet sett i utvalget øker noe i 4. kvartal, fra 3,8 prosent i 3. kvartal og opp til 4,0 prosent i 4. kvartal. Det er først og fremst arbeidsgiverorganisasjonene som øker sine estimat, fra 3,6 prosent i 3. kvartal til 3,8 prosent i 4. kvartal.

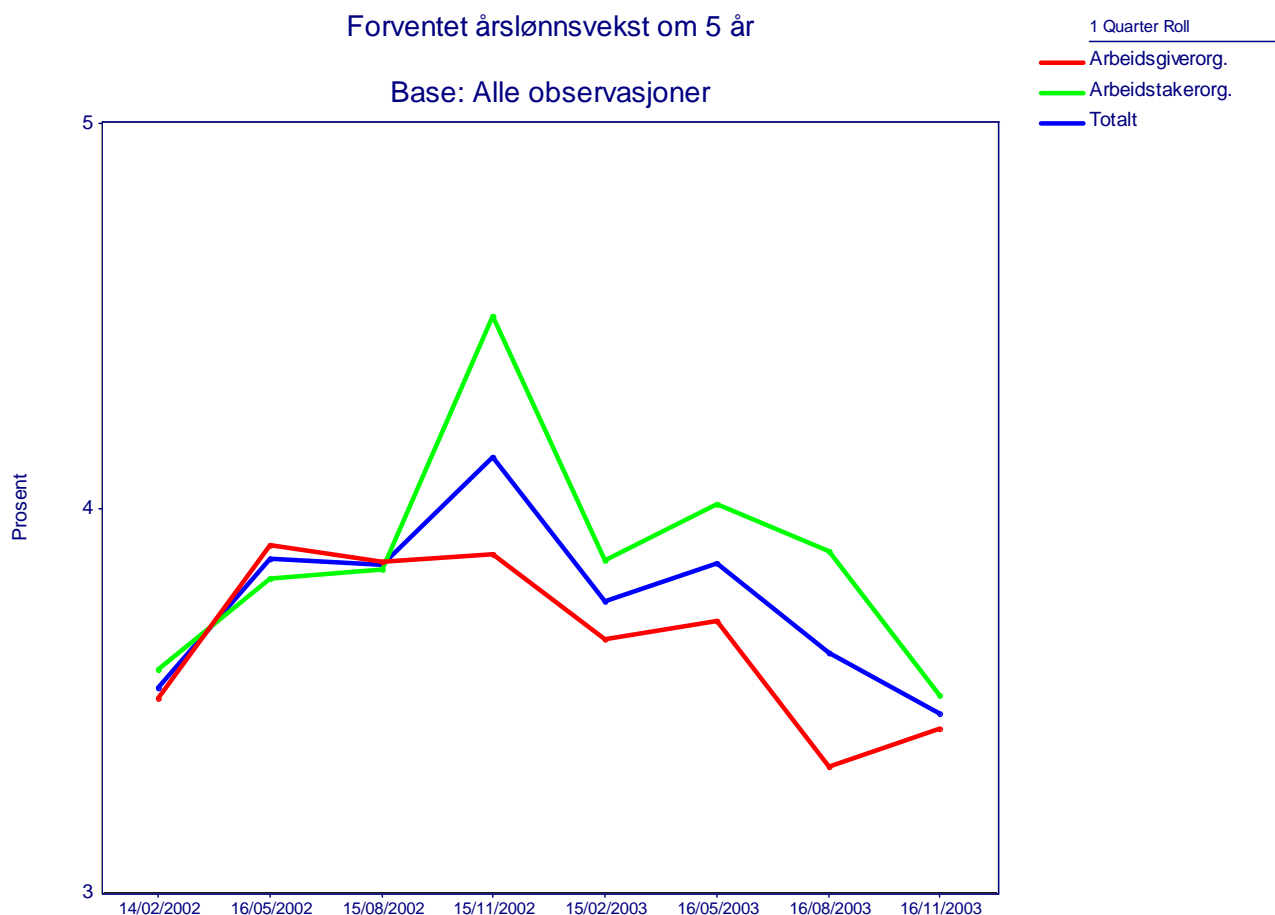
12. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2004?

Forventet årslønnsvekst for 2004		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,6	3,4
	Laveste verdi	2,0	1,5
	Høyeste verdi	6,0	4,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,5
	Laveste verdi	2,0	2,0
	Høyeste verdi	4,3	5,2
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,4	3,4
	Utvalg	35	31

Estimatet for partene i arbeidslivets forventninger til årslønnsveksten i 4. kvartal forblir på 3,4 prosent. Vi registrerer samtidig at arbeidsgiverorganisasjonene nedjusterer sitt estimat med 0,2 prosentpoeng og at arbeidstakerorganisasjonene oppjusterer sitt estimat med 0,3 prosentpoeng.

13. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

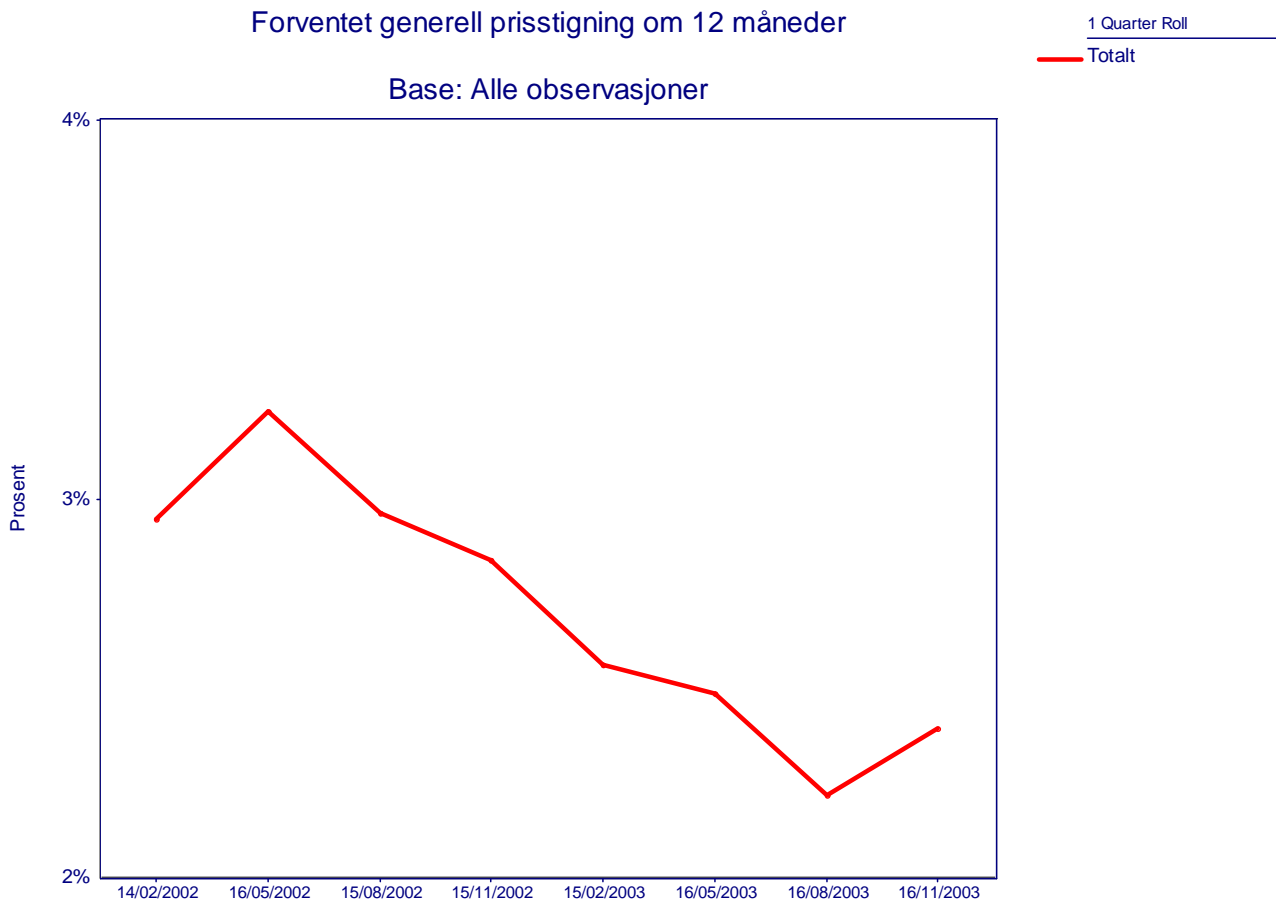

Forventet årslønnsvekst om 5 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Arbeidsgiverorganisasjoner.	Gjennomsnittlig verdi	3,3	3,4
	Laveste verdi	2,0	1,8
	Høyeste verdi	4,5	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner.	Gjennomsnittlig verdi	3,9	3,5
	Laveste verdi	2,0	2,5
	Høyeste verdi	7,0	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,6	3,5
	Utvalg	34	29

Forventningene til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) justeres marginalt ned med 0,1 prosentpoeng, fra 3,6 prosent i 3. kvartal til 3,5 prosentpoeng i 4. kvartal. Det er først og fremst arbeidstakerorganisasjonene som justerer ned sine estimat med 0,4 prosentpoeng, fra 3,9 prosent i 3. kvartal til 3,5 prosent i 4. kvartal.

Næringslivslederne:

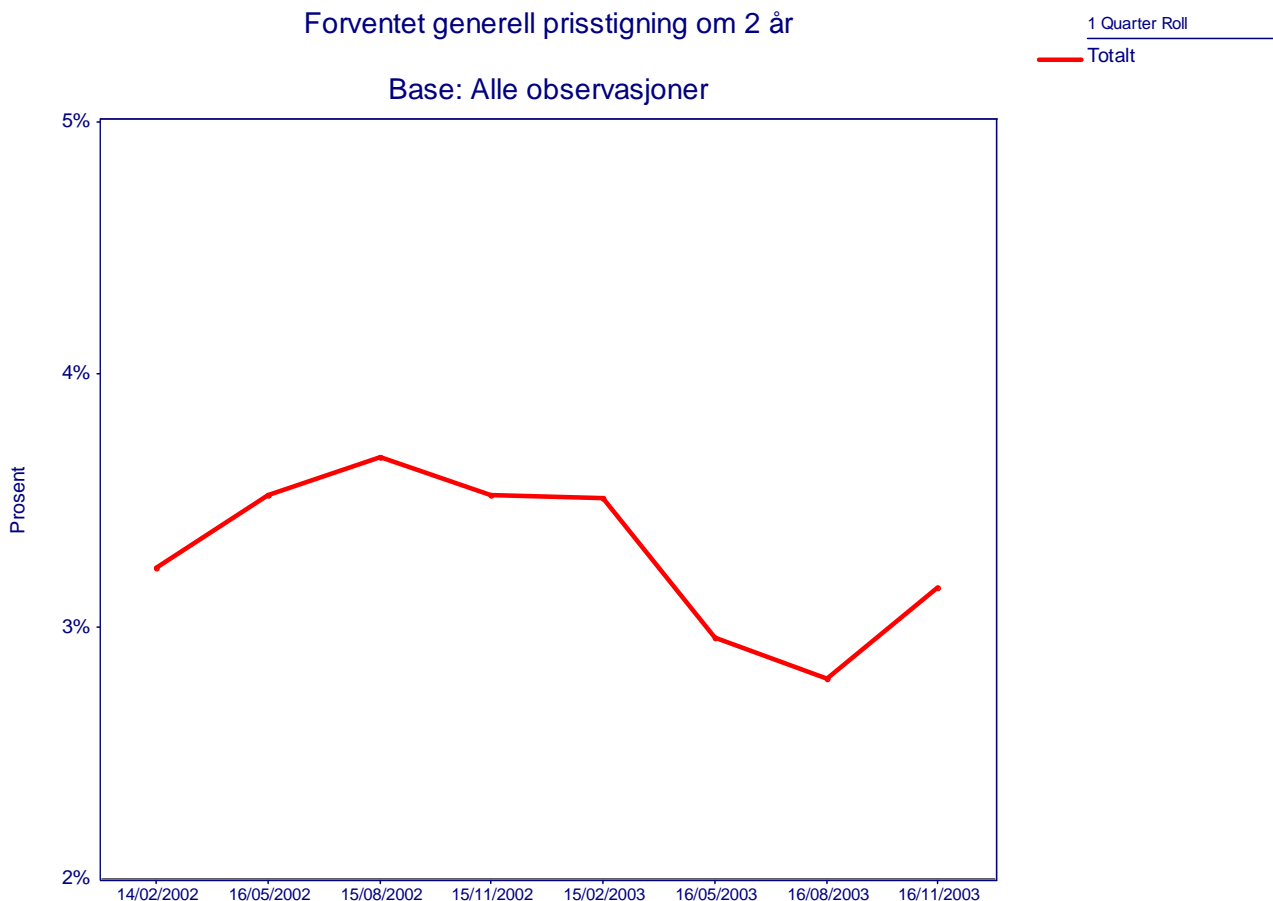
14. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?

Forventet generell prisstigning om 12 mnd		1 Quarter Roll	
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,2	2,4
	Utvalg	277	261

Næringslivsledernes forventninger til den generelle prisstigningen om 12 måneder justeres i 4. kvartal noe opp med 0,2 prosentpoeng. Samlet sett tror nå næringslivslederne at prisstigningen om 12 måneder blir 2,4 prosent. Det er første gangen siden mai 2002 at estimatet oppjusteres.

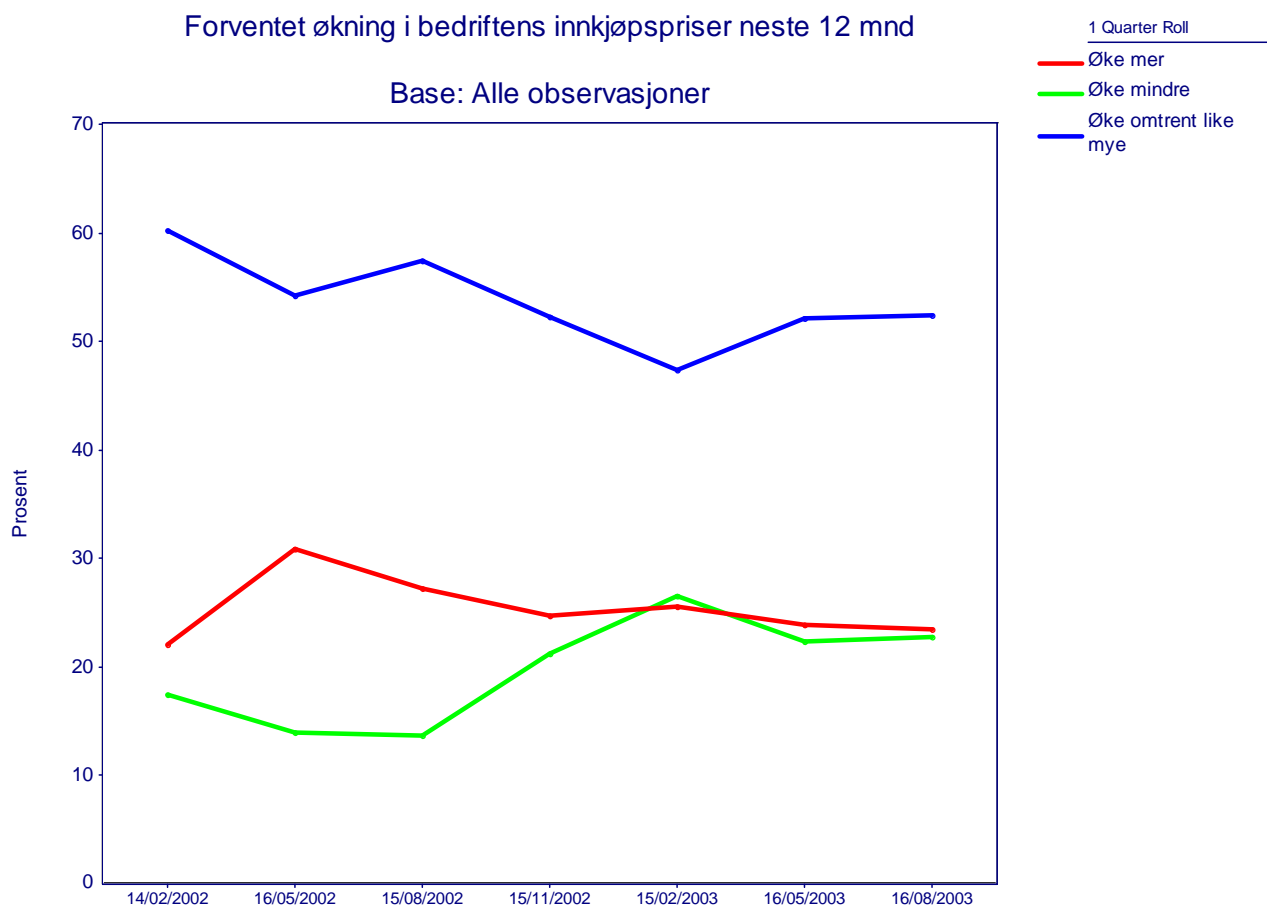
15. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?

Forventet generell prisstigning om 2 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
		Totalt	Gjennomsnittlig verdi
	Utvalg	273	263

Forventningene til prisstigningen om 2 år øker med 0,4 prosentpoeng, fra 2,8 prosent i 3. kvartal til 3,2 prosent i 4. kvartal. Med dette forventer næringslivslederne 0,8 prosentpoeng lavere prisvekst på kort sikt (1 år), enn prisveksten på litt lengre sikt (2 år).

16a. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

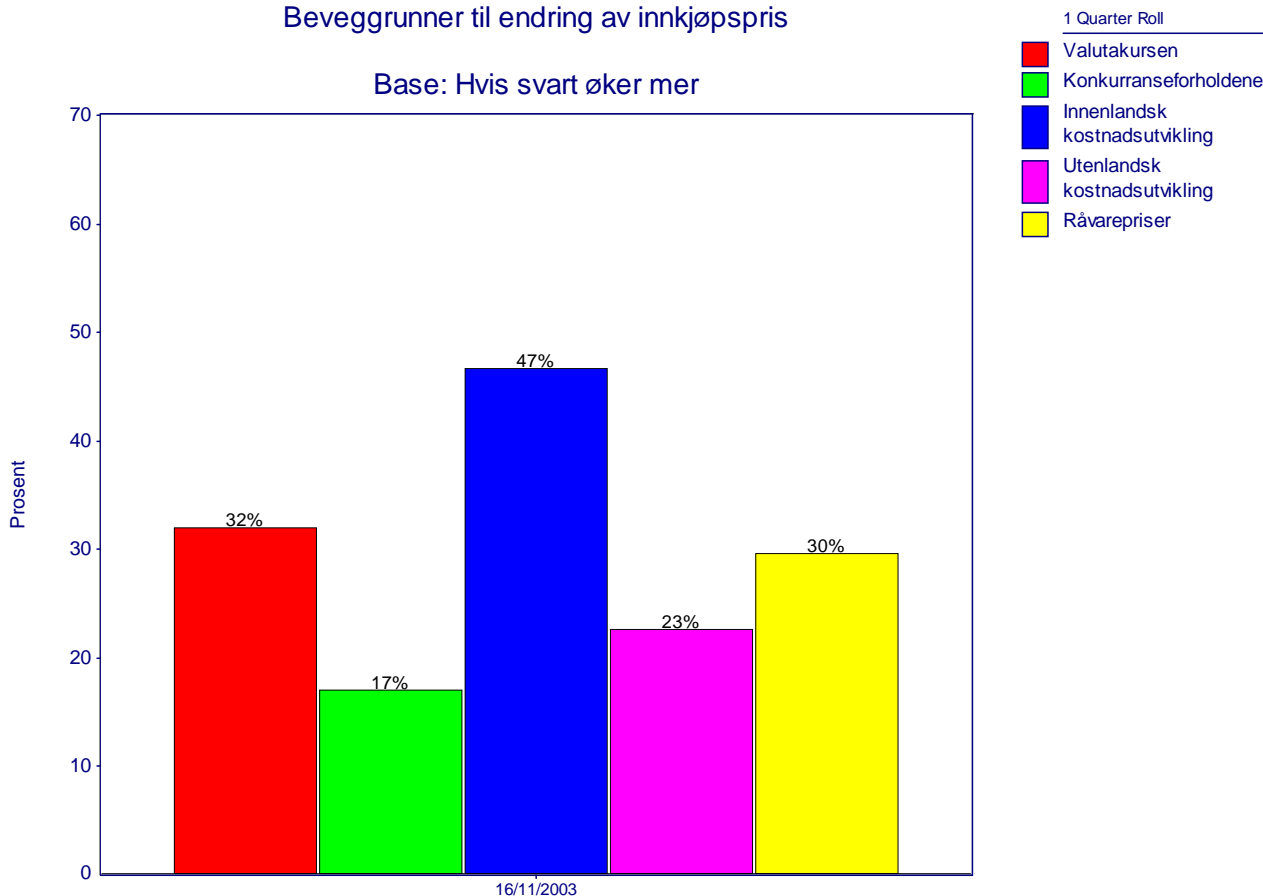

Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Øke mer	Prosentandel	23,4	27,1
Øke mindre	Prosentandel	22,7	19,7
Øke omtrent like mye	Prosentandel	52,4	52,9
	Utvalg	302	301

Ingen vesentlige endringer. Andelen næringslivsledere som forventer at innkjøpsprisene vil øke omtrent like mye som i siste 12 måneders periode holder seg stabilt på 52 prosentpoeng som i 3. kvartal.

16b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i bedriftens innkjøpspriser vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

Beveggrunner til endring av innkjøpspris

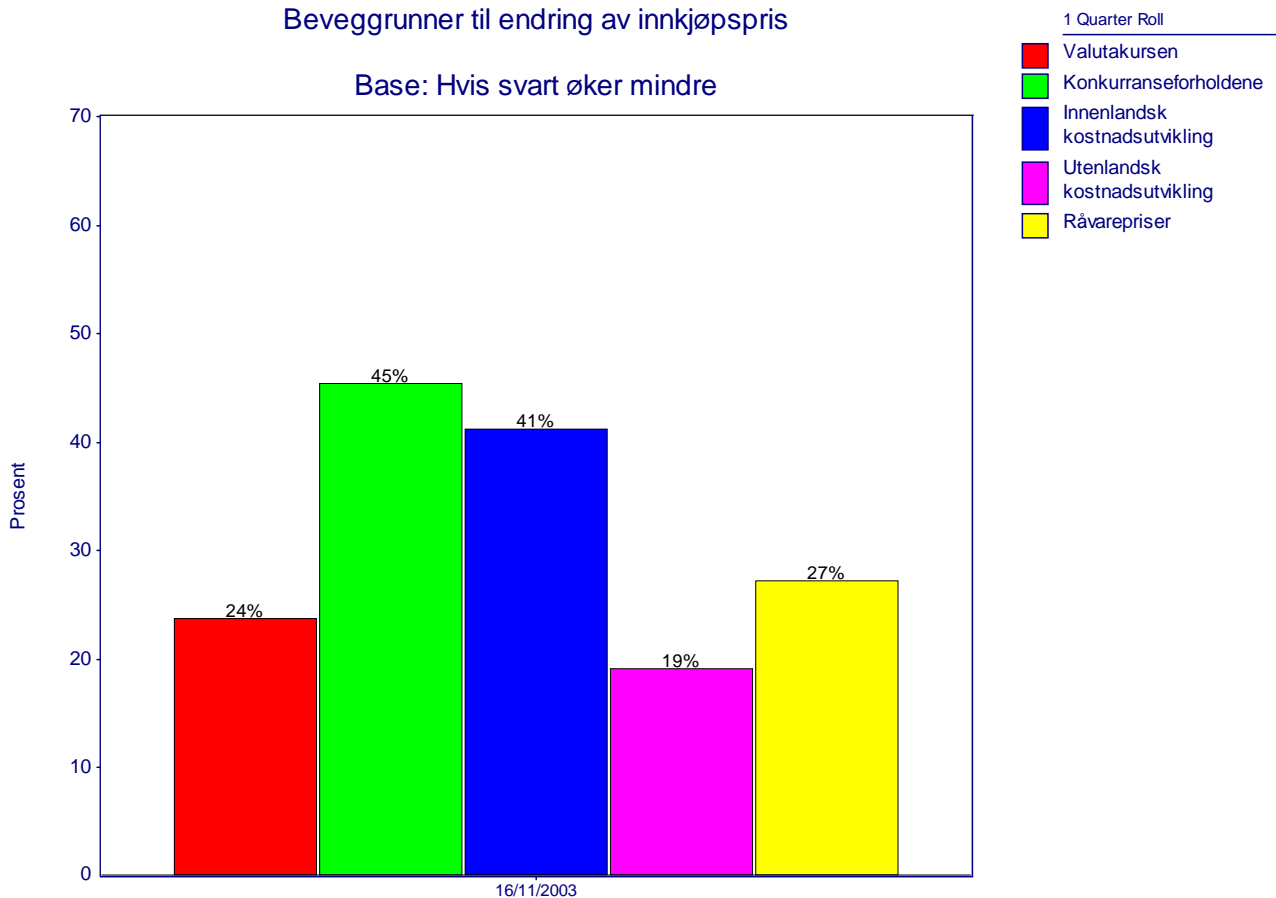

Beveggrunner til endring av innkjøpspris		
		4.kvartal 2003
Valutakursen	Prosentandel	31,9
Konkurransforholdene	Prosentandel	17,0
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	46,6
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	22,5
Råvarepriser	Prosentandel	29,6
	Utvalg	82

Innenlandsk kostnadsutvikling er i 4. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (46,6%) blant lederne som forventer at innkjøpsprisene vil øke mer de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som valutakursen (31,9%) og råvareprisene (29,6%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i innkjøpspriser.

16b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i bedriftens innkjøpspriser vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

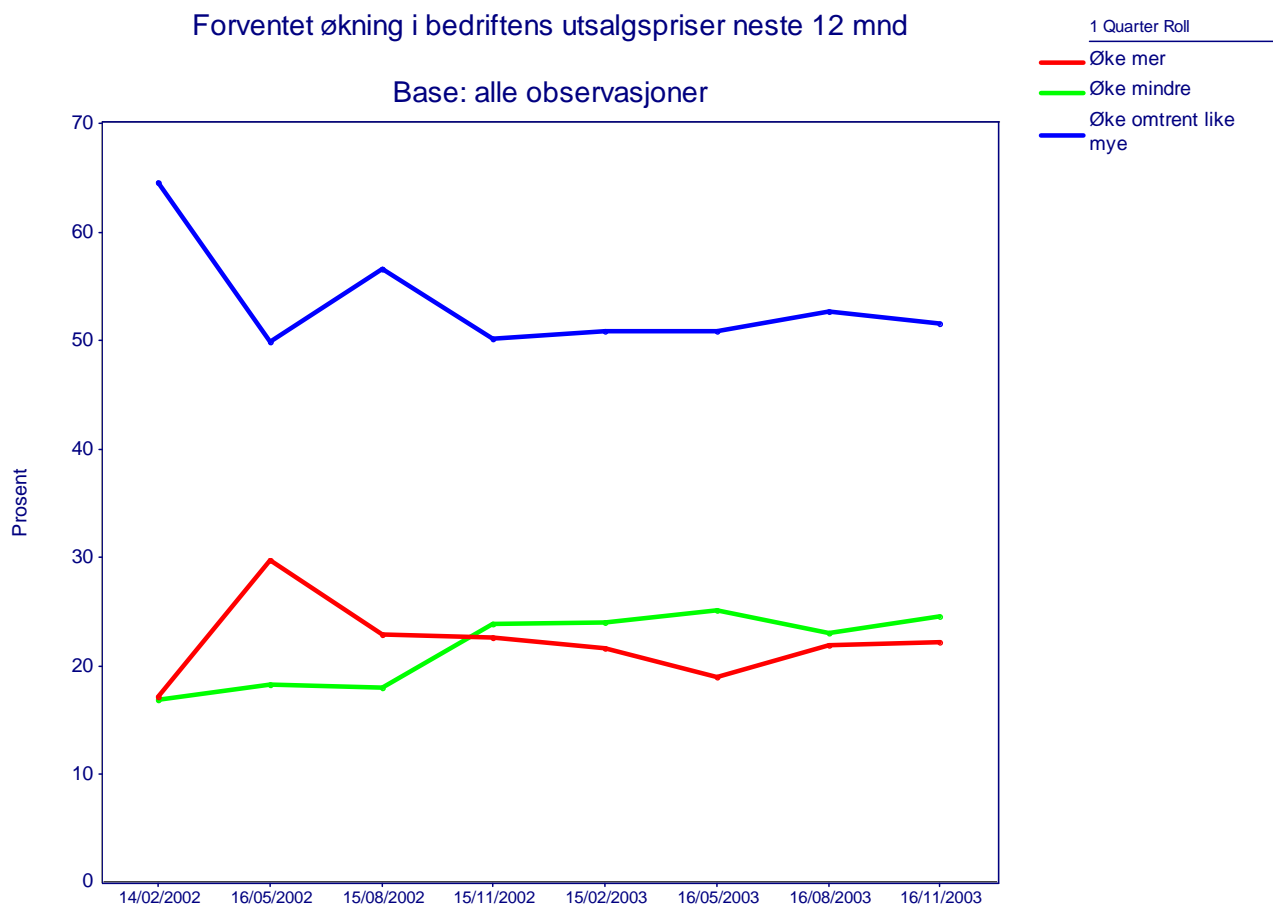
Beveggrunner til endring av innkjøpspris

Beveggrunner til endring av innkjøpspris		
		4.kvartal 2003
Valutakursen	Prosentandel	23,6
Konkurransforholdene	Prosentandel	45,3
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	41,2
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	19,1
Råvarepriser	Prosentandel	27,1
	Utvalg	59

Konkurransforholdene er i 4. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (45,3%) blant lederne som forventer at innkjøpsprisene vil øke mindre de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som innenlandsk kostnadsutvikling (41,2%) og råvareprisene (27,1%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i innkjøpspriser.

17a. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

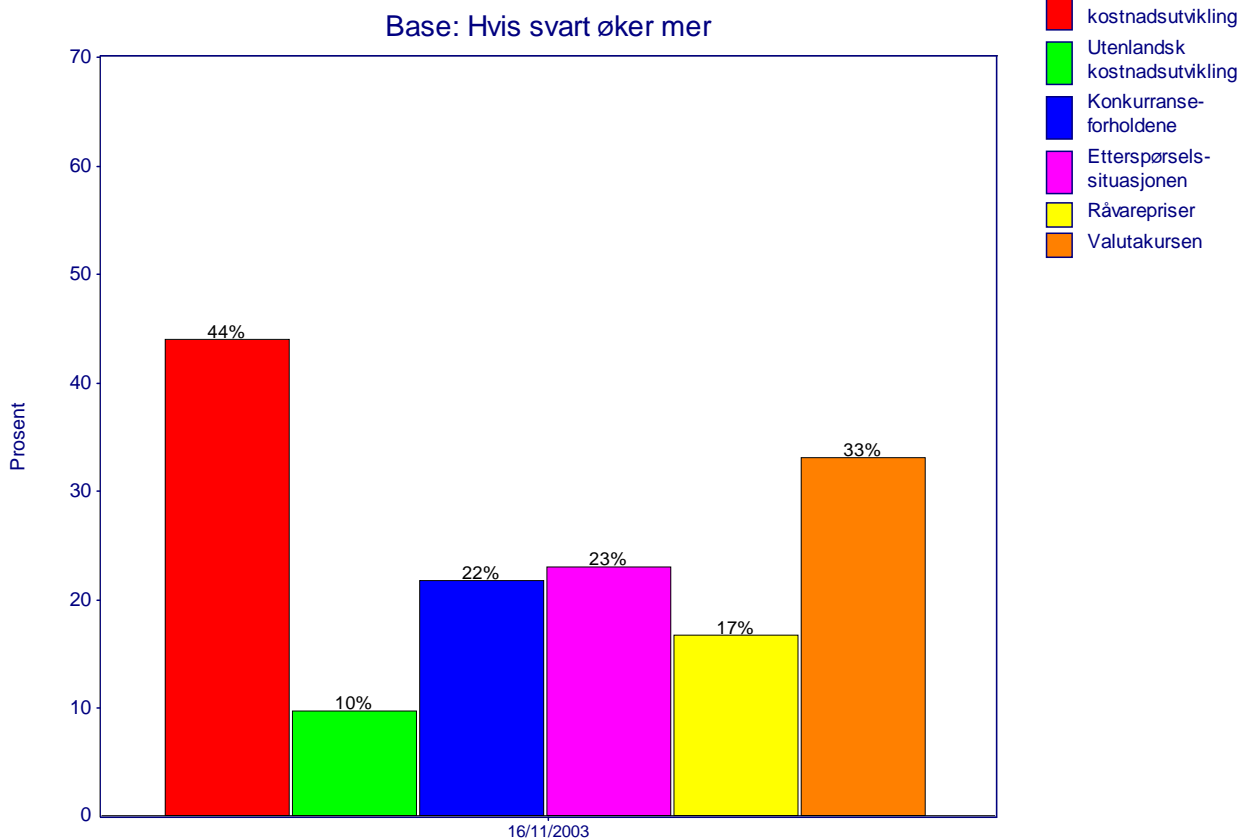
Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Øke mer	Prosentandel	21,9	22,2
Øke mindre	Prosentandel	23,0	24,6
Øke omtrent like mye	Prosentandel	52,7	51,5
	Utvalg	302	301

Ingen store forskjeller i næringslivsledernes forventninger til endring av utsalgspriser. Andelen i 4. kvartal som forventer at utsalgsprisene skal øke omtrent like mye holder seg stabil i overkant av 50 prosent.

17b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i disse prisene vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

Beveggrunner til endring av utsalgspriser

1 Quarter Roll

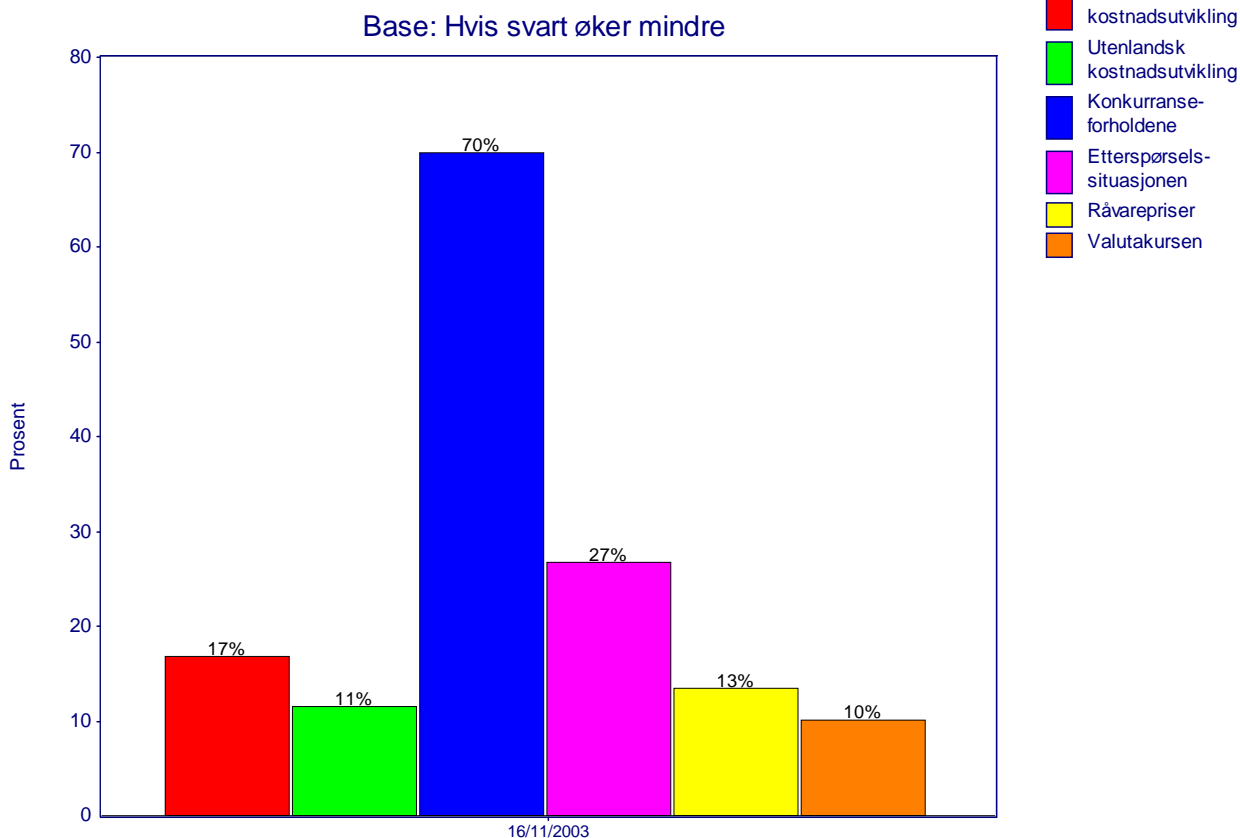
Beveggrunner til endring av utsalgspriser		
		4.kvartal 2003
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	43,9
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	9,6
Konkurransforholdene	Prosentandel	21,8
Etterspørselssituasjonen	Prosentandel	22,9
Råvarepriser	Prosentandel	16,6
Valutakursen	Prosentandel	33,0
	Utvalg	67

Innenlandsk kostnadsutvikling er i 4. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (43,9%) blant lederne som forventer at utsalgsprisene vil øke mer de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som valutakursen (33,0%) og etterspørselssituasjonen (22,9%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i utsalgsprisene.

17b. Hva mener du vil være de viktigste årsakene til at veksten i disse prisene vil øke mer/mindre enn i foregående periode?

Beveggrunner til endring av utsalgspriser

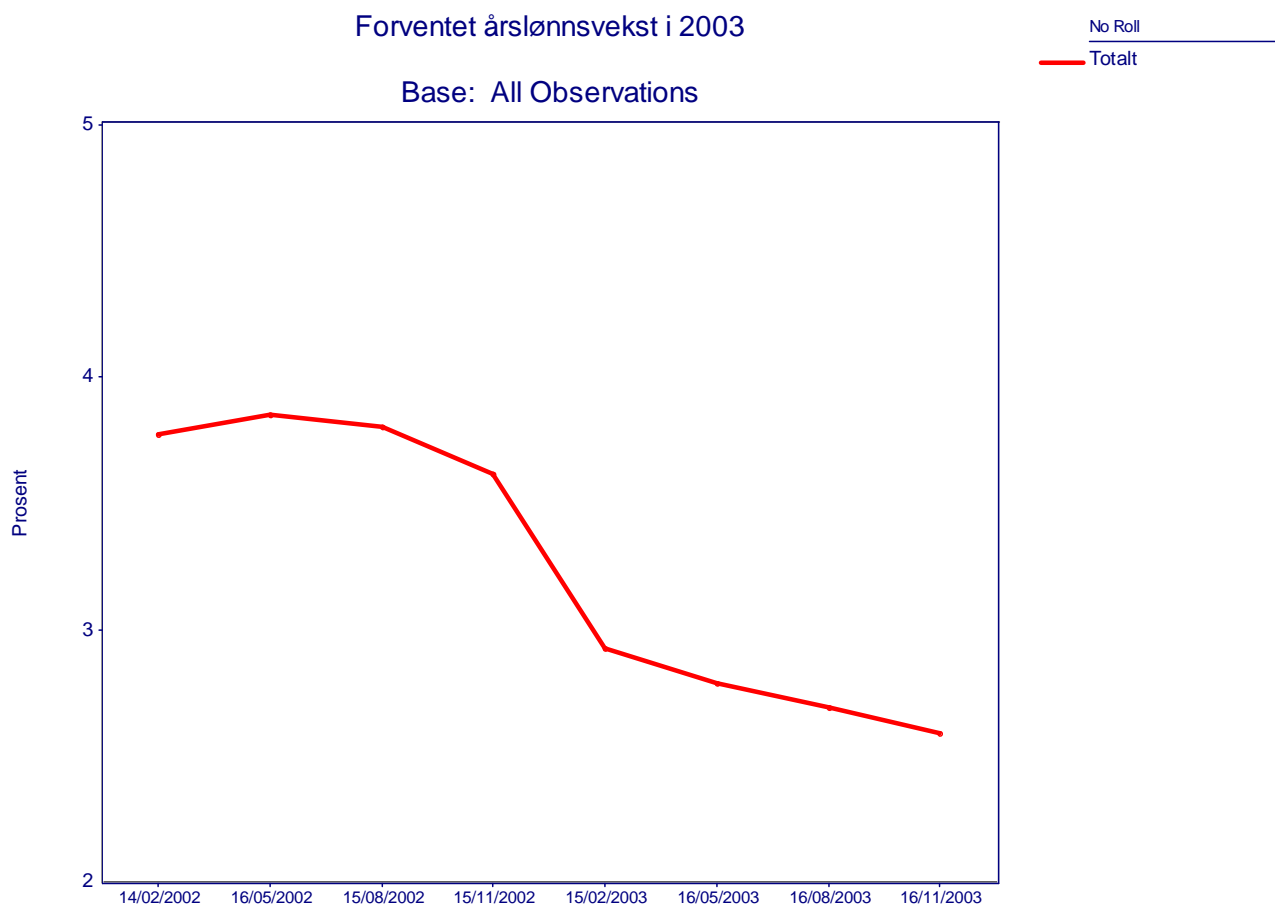
1 Quarter Roll

Beveggrunner til endring av utsalgspris		
		4.kvartal 2003
Innenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	16,9
Utenlandsk kostnadsutvikling	Prosentandel	11,5
Konkurransforholdene	Prosentandel	69,9
Etterspørselssituasjonen	Prosentandel	26,7
Råvarepriser	Prosentandel	13,4
Valutakursen	Prosentandel	10,0
	Utvalg	74

Konkurransforholdene er i 4. kvartal den viktigste oppgitte grunnen (69,9%) blant lederne som forventer at utsalgsprisene vil øke mindre de neste 12 måneder sammenlignet med siste 12 måneder, etterfulgt av grunner som etterspørselssituasjonen (26,7%) og innenlandsk kostnadsutvikling (16,9%). Svaralternativene summerer seg ikke til 100 prosent, fordi respondenten kan oppgi flere årsaker til endringer i utsalgsprisene.

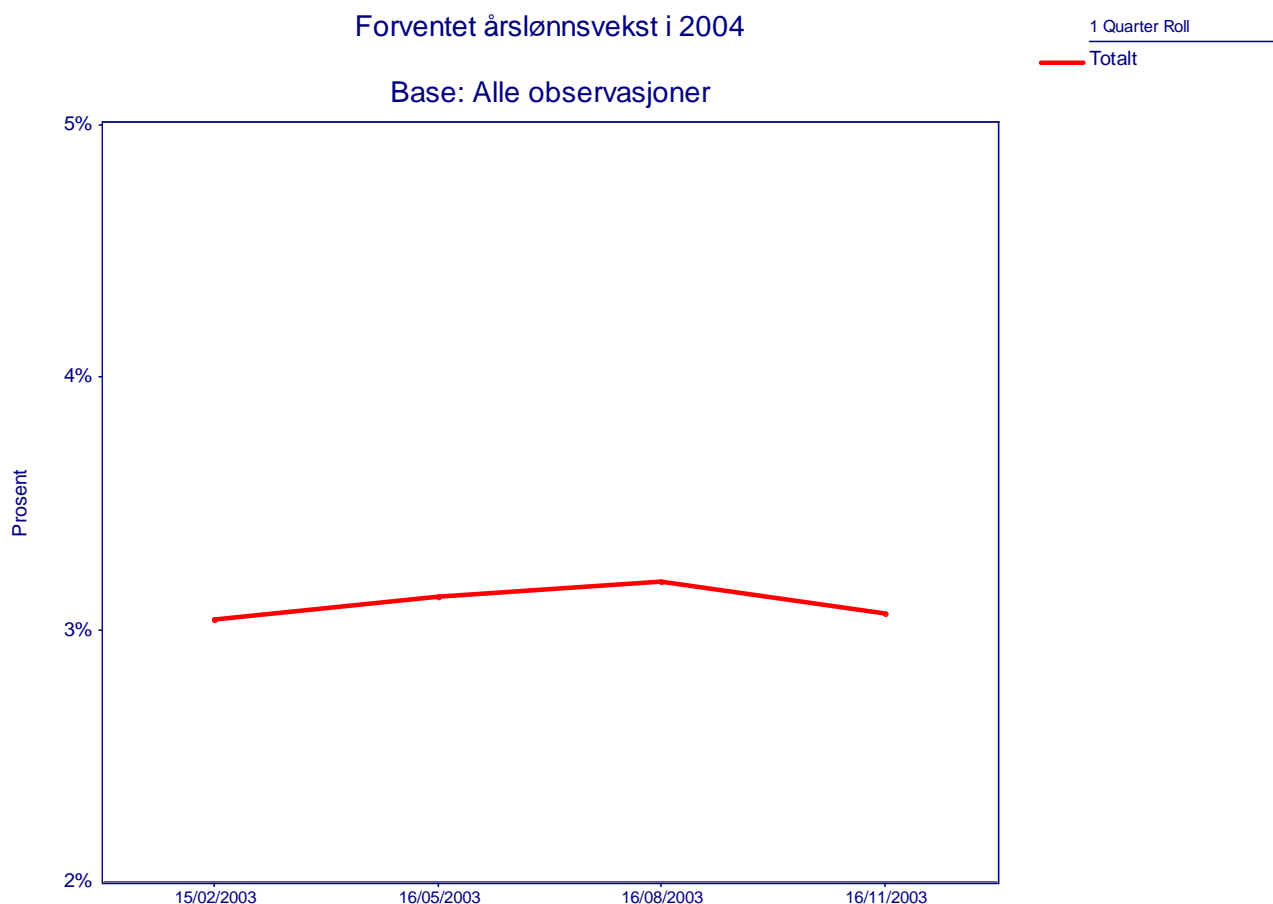
18. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2003?

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift i 2003			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,6
	Utvalg	292	283

Næringslivsledernes estimat for lønnsvekst (i egen bedrift) i 2003 fortsetter å falle. Denne gangen marginalt fra 2,7 prosent i 3. kvartal til 2,6 prosent i 4. kvartal. Årslønnsveksten ventes nå å bli på 2,6 prosent i 2003. Dette er 0,1 prosentpoeng lavere enn i 3. kvartal i år.

19. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2004?

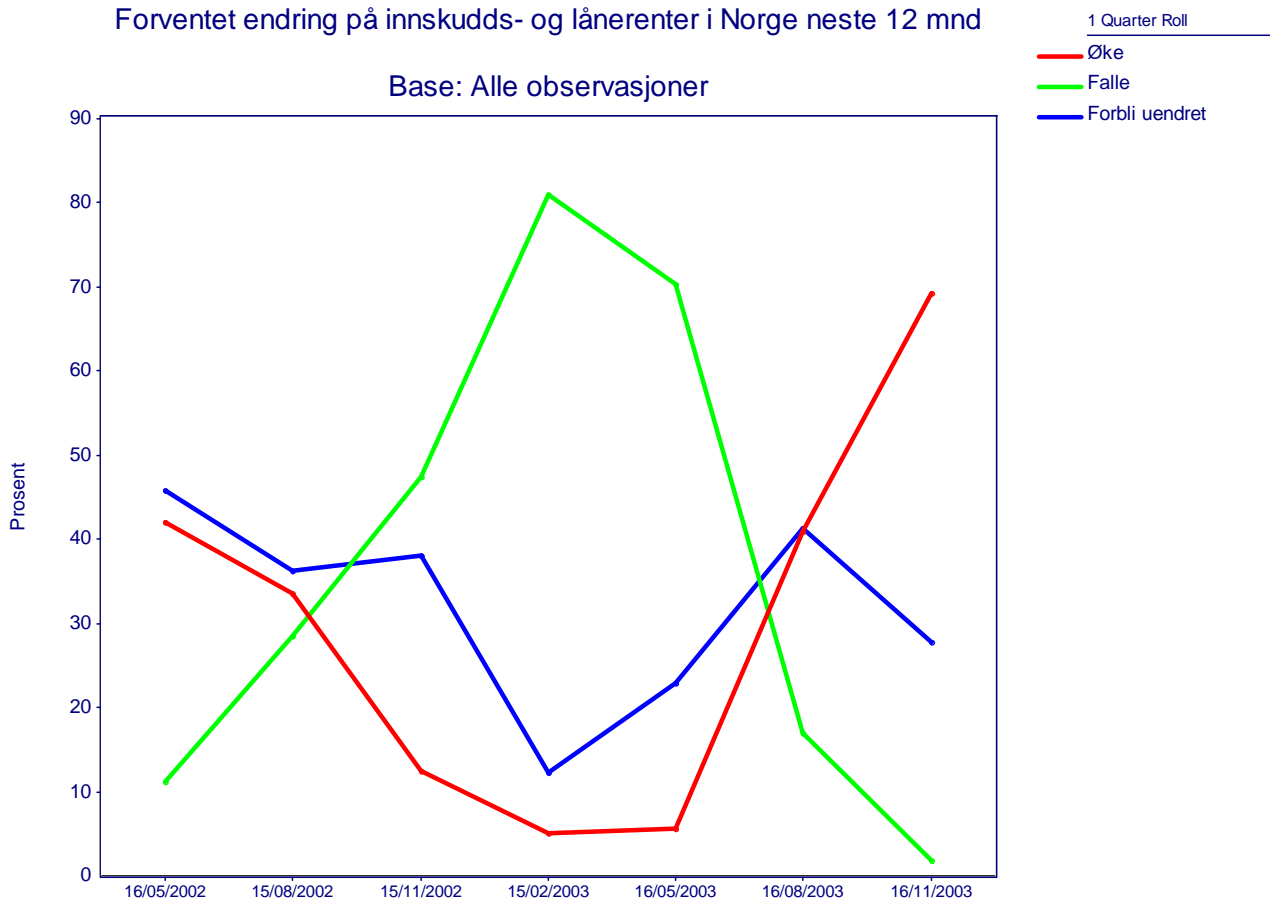

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift 2004			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,1
	Utvalg	289	293

Ingen vesentlige endringer. Samlet sett tror næringslivslederne i 4. kvartal at lønnsveksten i egen bedrift blir 3,1 prosent i 2004. Ned 0,1 prosentpoeng fra 3. kvartal.

20. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter i Norge vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Forventet endring på innskudds- og lånerenter i Norge neste 12 mnd

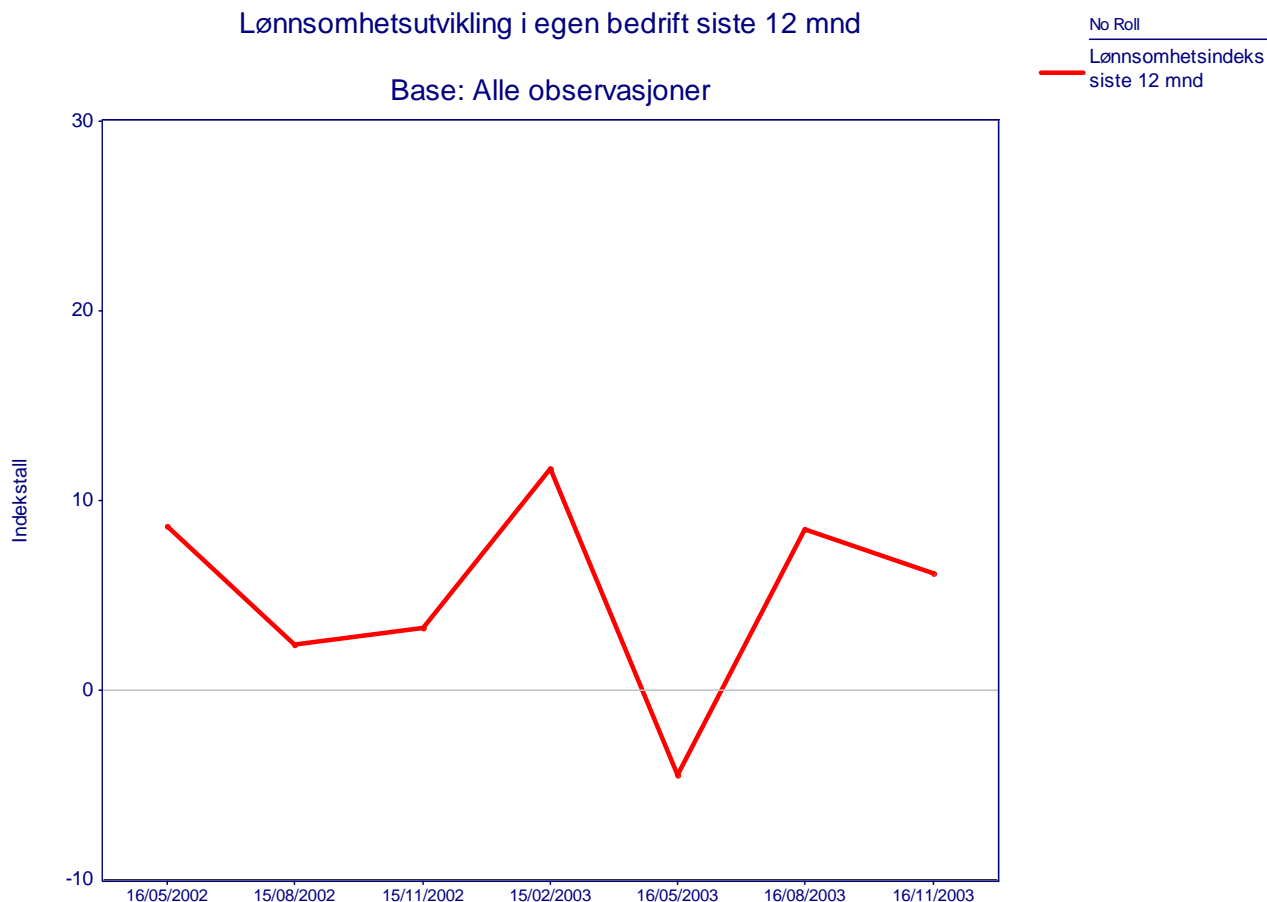

Forventet endring på innskudds- og lånerenter i Norge neste 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
		Prosentandel	40,9
Falle	Prosentandel	17,1	1,8
Forbli uendret	Prosentandel	41,3	27,8
	Utvalg	302	301

Vi ser signifikante endringer i næringslivsledernes forventninger til innskudds- og lånerentene i Norge neste 12 måneder i 4. kvartal. Andelen som forventer fall i rentene reduseres med 15,3 prosentpoeng, fra 17,1 prosent i 3. kvartal til nå kun 1,8 prosent. Andelen som forventer en økning derimot går opp med 28,4 prosentpoeng, fra 40,9 prosent til 69,3 prosent. Andelen som forventer at rentene skal forbli uendret går ned igjen med 13,5 prosentpoeng, fra 41,3 prosent til 27,8 prosent.

Næringslivslederne har samtidig blitt bedt om å rangere rentens betydning for investeringsbeslutninger. På en skala fra 1 til 10, der 1 betyr svært lite og 10 betyr svært mye, rangerer lederne rentens betydning opp mot 5 (4,7).

21. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?

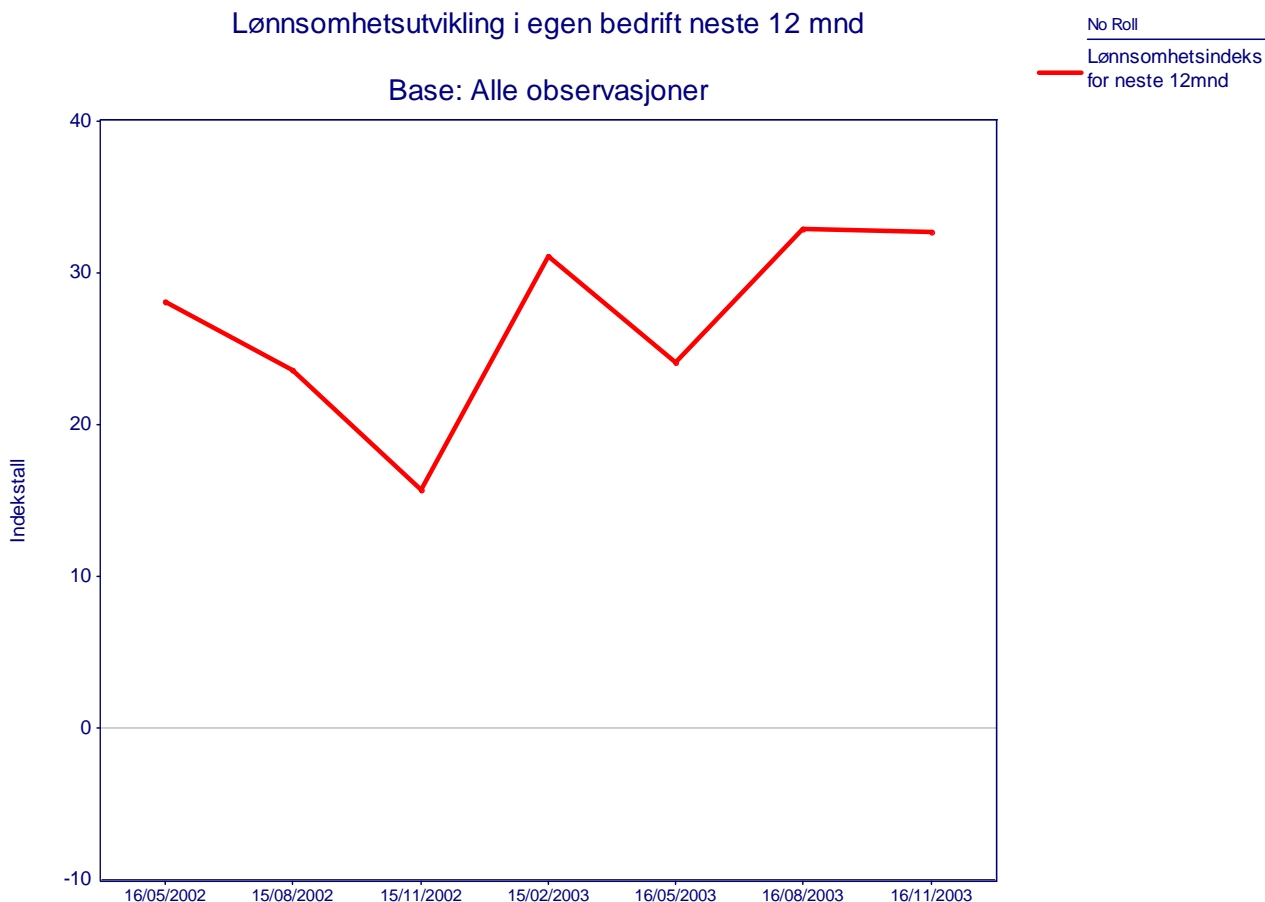

Indeksen angir differensen mellom andelen med svaret "bedret lønnsomhet" og andelen "svekket lønnsomhet"

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt		8,6	6,2
	Utvalg	299	296

Lønnsomhetsindeksen for siste 12 måneder i 4. kvartal faller med 2,4 prosentpoeng ned til 6,2 prosent, men viser samtidig at næringslivsledernes opprettholder en moderat positiv oppfatning av den økonomiske situasjonen i bedriftene sammenlignet med for et år siden.

22. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 mnd.?

Indeksen angir differensen mellom andelen med svaret "bedret lønnsomhet" og andelen "svekket lønnsomhet"

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt		32,9	32,7
Utvalg		300	298

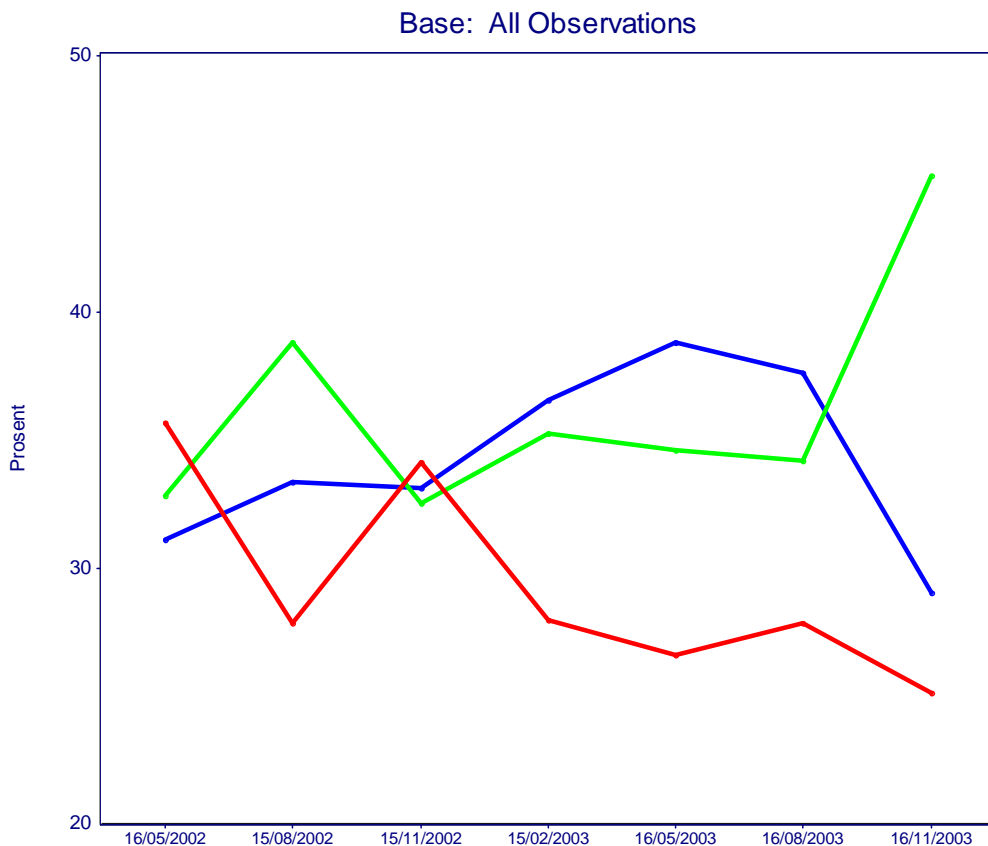
Lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder holder seg på et relativt høyt nivå i 4. kvartal i likhet med hva som var tilfelle i 3. kvartal. Den justeres kun marginalt ned med 0,2 prosentpoeng til 32,7 prosent og forteller oss at forventningene til næringslivslederne for de neste 12 månedene fortsatt er godt optimistiske.

23. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?

Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden

1 Quarter Roll

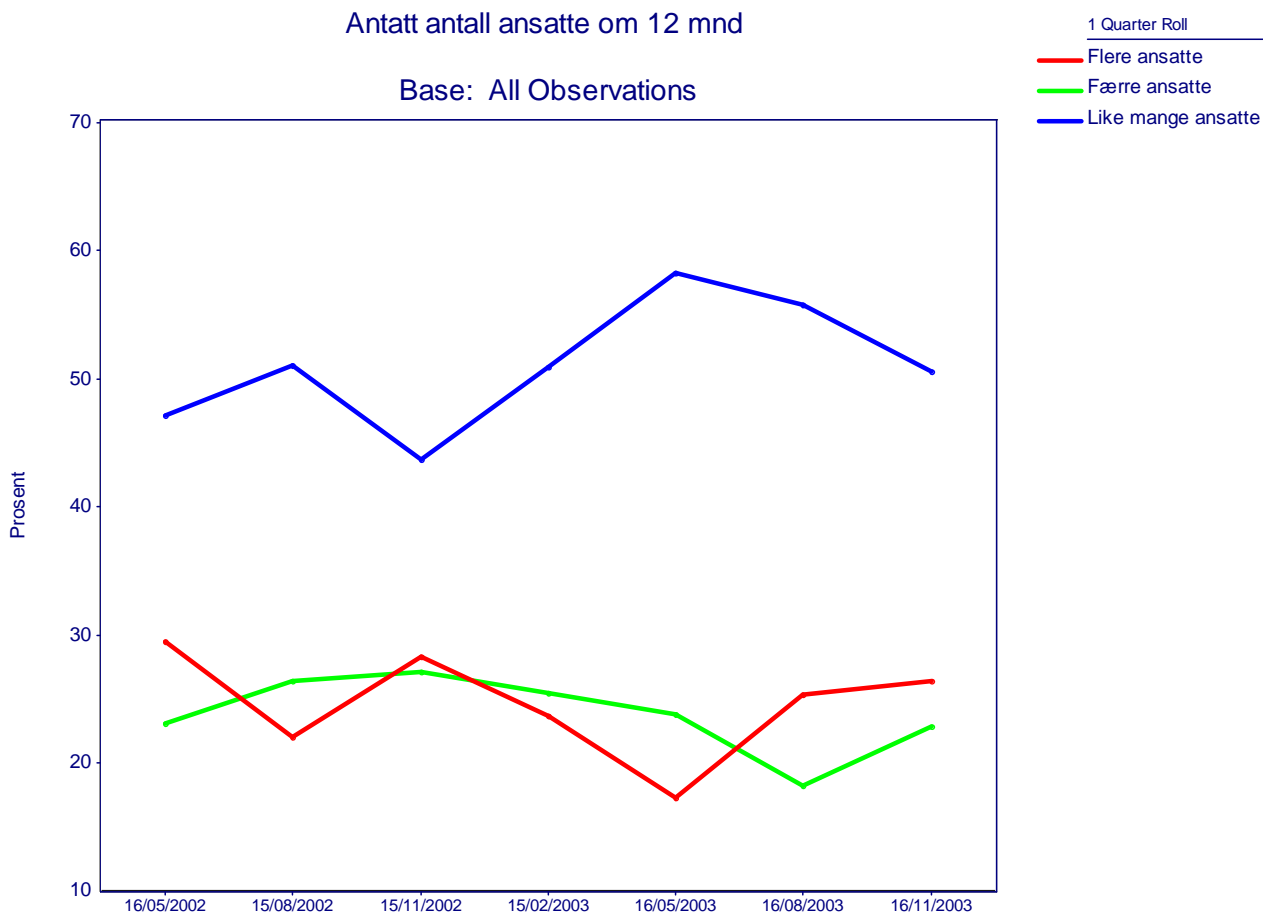
- Flere ansatte
- Færre ansatte
- Like mange ansatte

Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Flere ansatte	Prosentandel	27,8	25,1
Færre ansatte	Prosentandel	34,2	45,3
Like mange ansatte	Prosentandel	37,6	29,0
	Utvalg	302	301

Vi ser i 4. kvartal en klar økning blant næringslivslederne som oppgir å ha færre ansatte i dag enn hva de hadde for 12 måneder siden. Andelen øker med 11,1 prosentpoeng, opp til 45,3 prosent. Vi registrerer samtidig at andelen som oppgir at bedriften har like mange ansatte i dag enn for 12 måneder faller med 8,6 prosent ned til 29,0 prosent.

24. Tror du bedriften om 12 mnd. vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

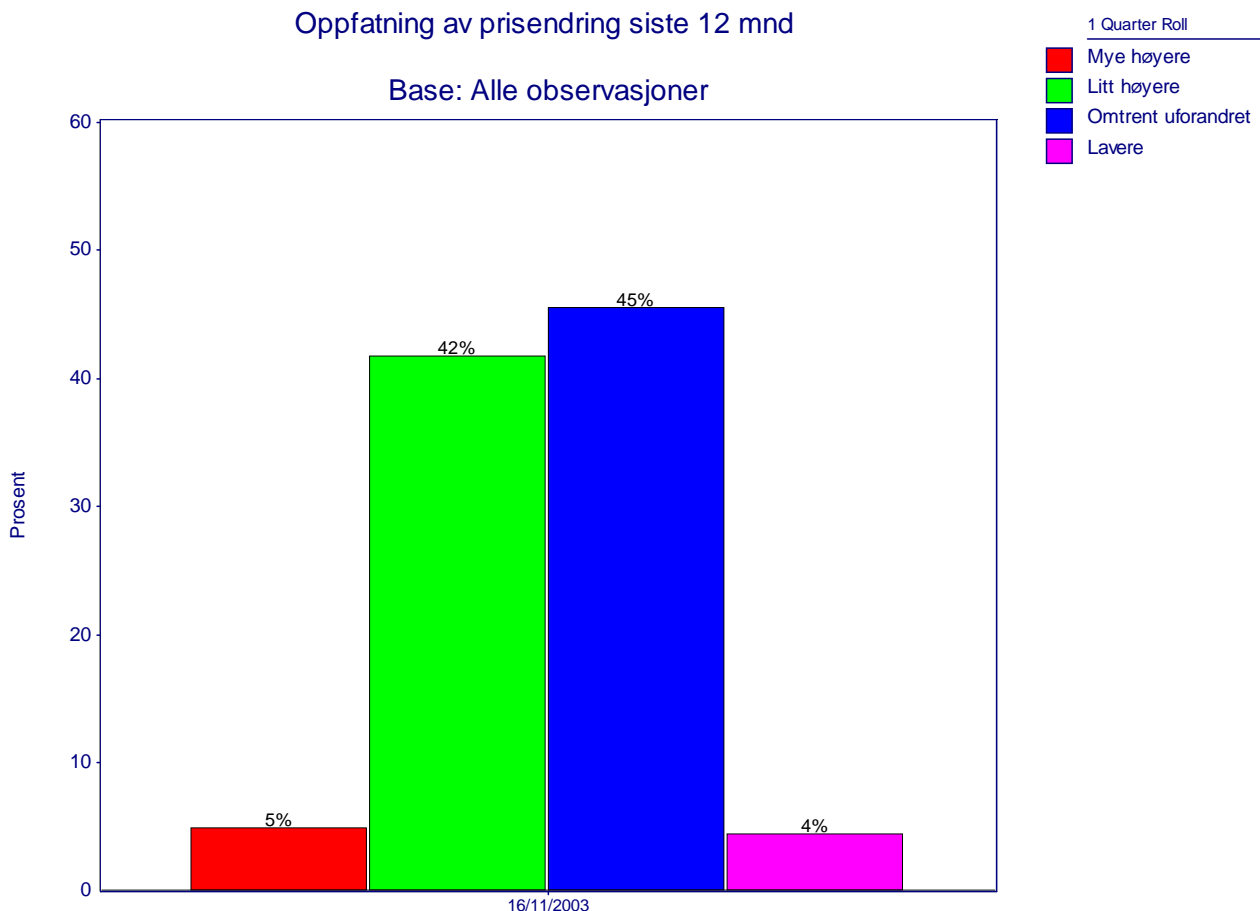

Antatt antall ansatte om 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Flere ansatte	Prosentandel	25,3	26,4
Færre ansatte	Prosentandel	18,2	22,8
Like mange ansatte	Prosentandel	55,8	50,5
	Utvalg	302	301

Andelen næringslivslederne som i 4. kvartal oppgir at de forventer å ha flere ansatte i bedriften om 12 måneder enn de har i dag øker marginalt med 1,1 prosent, opp til 26,4 prosent. Vi registrerer samtidig at andelene som enten antar at bedriften vil ha færre ansatte om 12 måneder eller like mange ansatte, øker med henholdsvis 4,0 og 5,3 prosentpoeng til 22,8 og 50,5 prosent.

Husholdningene:

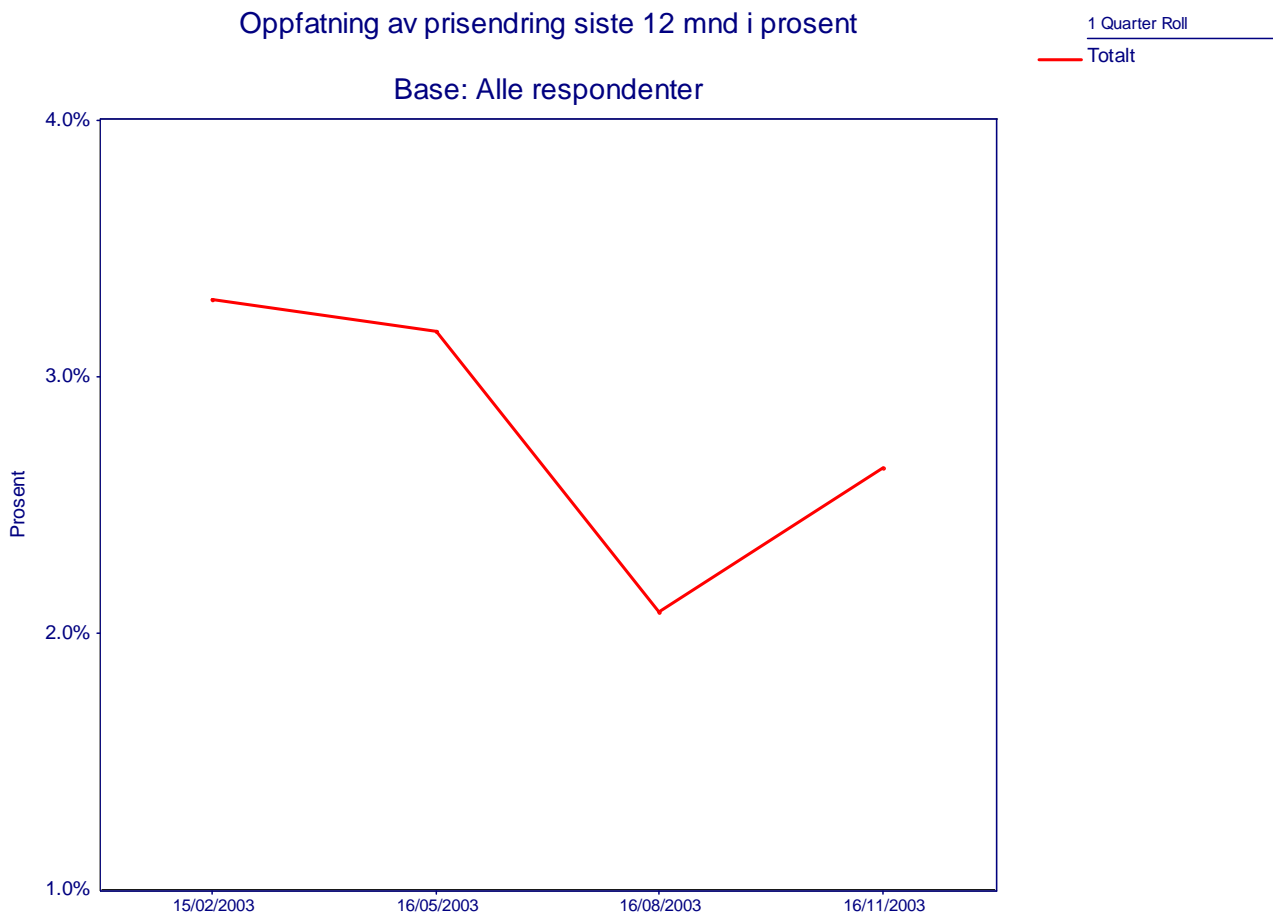
25a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd		
		4.kvartal 2003
Mye høyere	Prosentandel	4,9
Litt høyere	Prosentandel	41,7
Omtrent uforandret	Prosentandel	45,5
Lavere	Prosentandel	4,4
	Utvalg	1005

En flertall på 45,5 prosent av husholdningene synes i 4. kvartal at prisene på varer og tjenester er omtrent uforandret sammenlignet med prisene for et år siden. 41,7 prosent synes at prisene på varer og tjenester litt høyere i dag enn hva de var for 12 måneder siden.

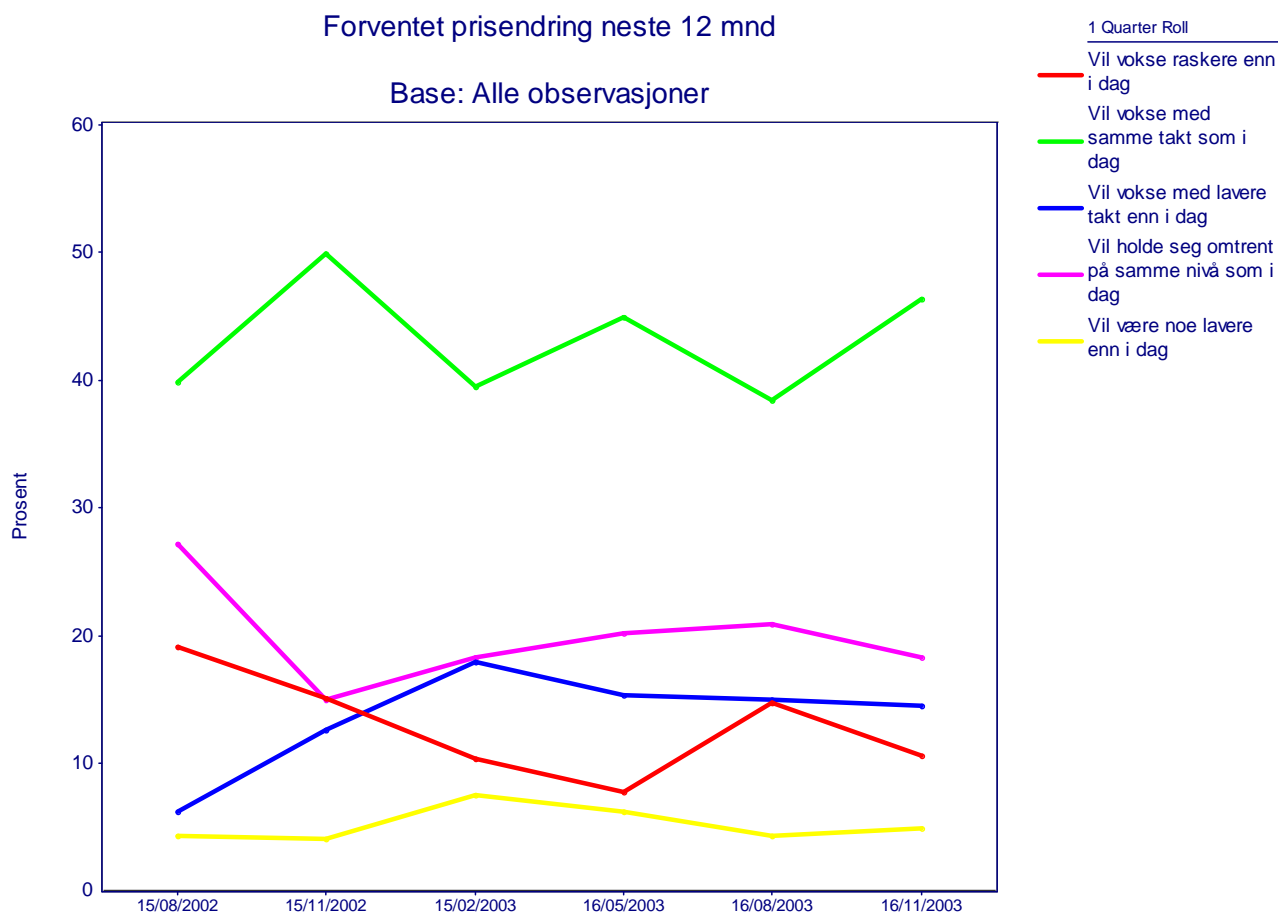
25b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,1	2,6
	Utvalg	679	685

Vi ser en oppgang i den gjennomsnittlige verdien for oppfattet prisendring i prosent siste 12 måneder blant husholdningene. Verdien går opp med 0,5 prosentpoeng, fra 2,1 prosent i 3. kvartal til 2,6 prosent i 4. kvartal.

26a. Tror du i løpet av de neste 12 månedene at prisene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?

Forventet prisendring neste 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Vil vokse raskere enn i dag	Prosentandel	14,7	10,6
Vil vokse med samme takt som i dag	Prosentandel	38,4	46,4
Vil vokse med lavere takt enn i dag	Prosentandel	15,0	14,5
Vil holde seg omtrent på samme nivå	Prosentandel	20,9	18,3
Vil være noe lavere enn i dag	Prosentandel	4,3	4,9
	Utvalg	1006	1005

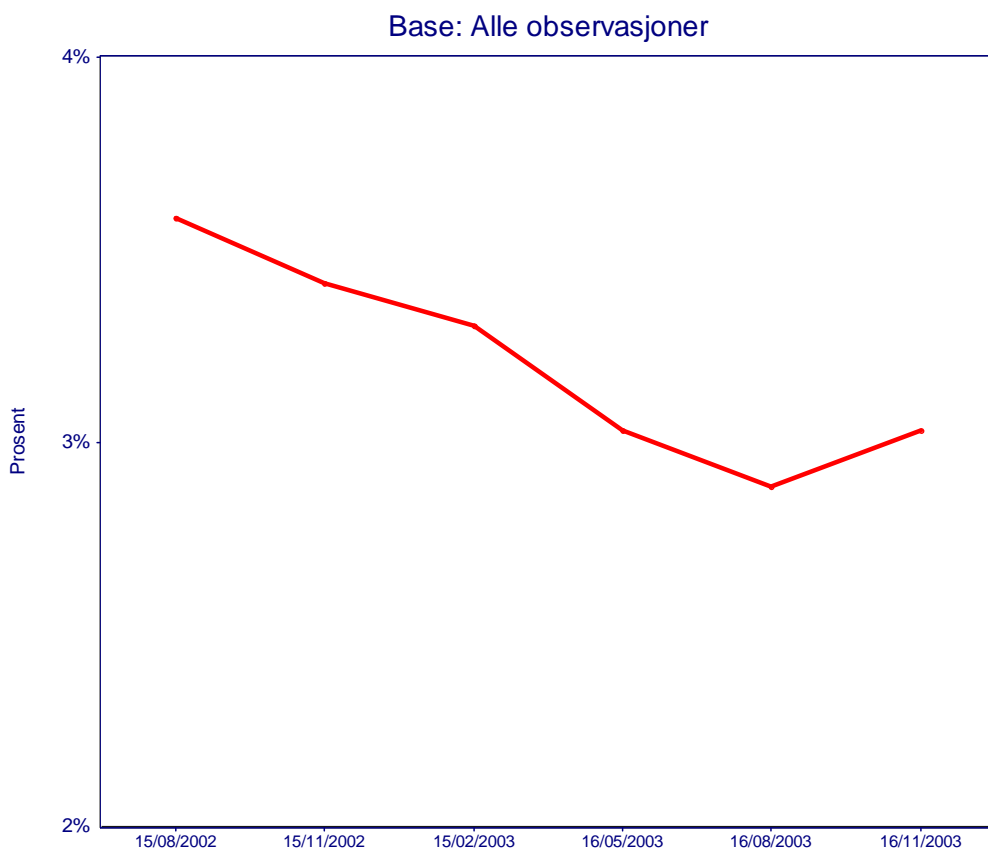
Et fortsatt klart flertall på 46,4 prosent av husholdningene forventer i 4. kvartal at prisene på varer og tjenester i Norge skal vokse med samme takt de neste 12 månedene som i dag. Sammenlignet med 3. kvartal er dette en økning på 8,0 prosentpoeng. Vi ser samtidig en reduksjon på 4,1 prosentpoeng i andelen som forventer at prisene vil vokse raskere enn i dag, ned fra 14,7 prosent i 3. kvartal til 10,6 prosent i 4. kvartal.

26b. Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?

Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent

1 Quarter Roll

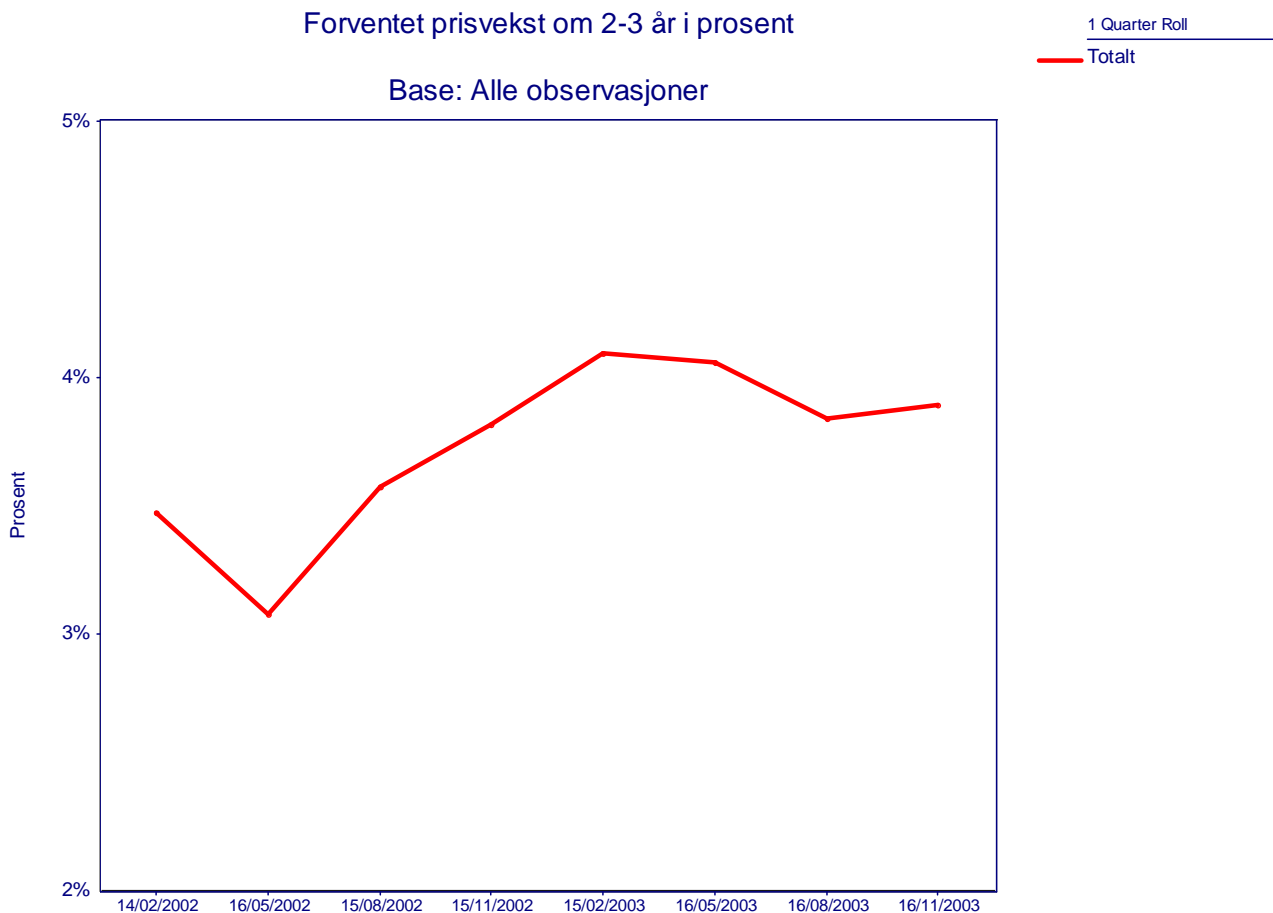
— Totalt

Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent			
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,9	3,0
	Utvalg	735	753

Den gjennomsnittelige verdien for forventet prisendring i prosent neste 12 måneder blant husholdningene øker marginalt med 0,1 prosentpoeng, fra 2,9 prosent i 3. kvartal til 3,0 prosent i 4. kvartal.

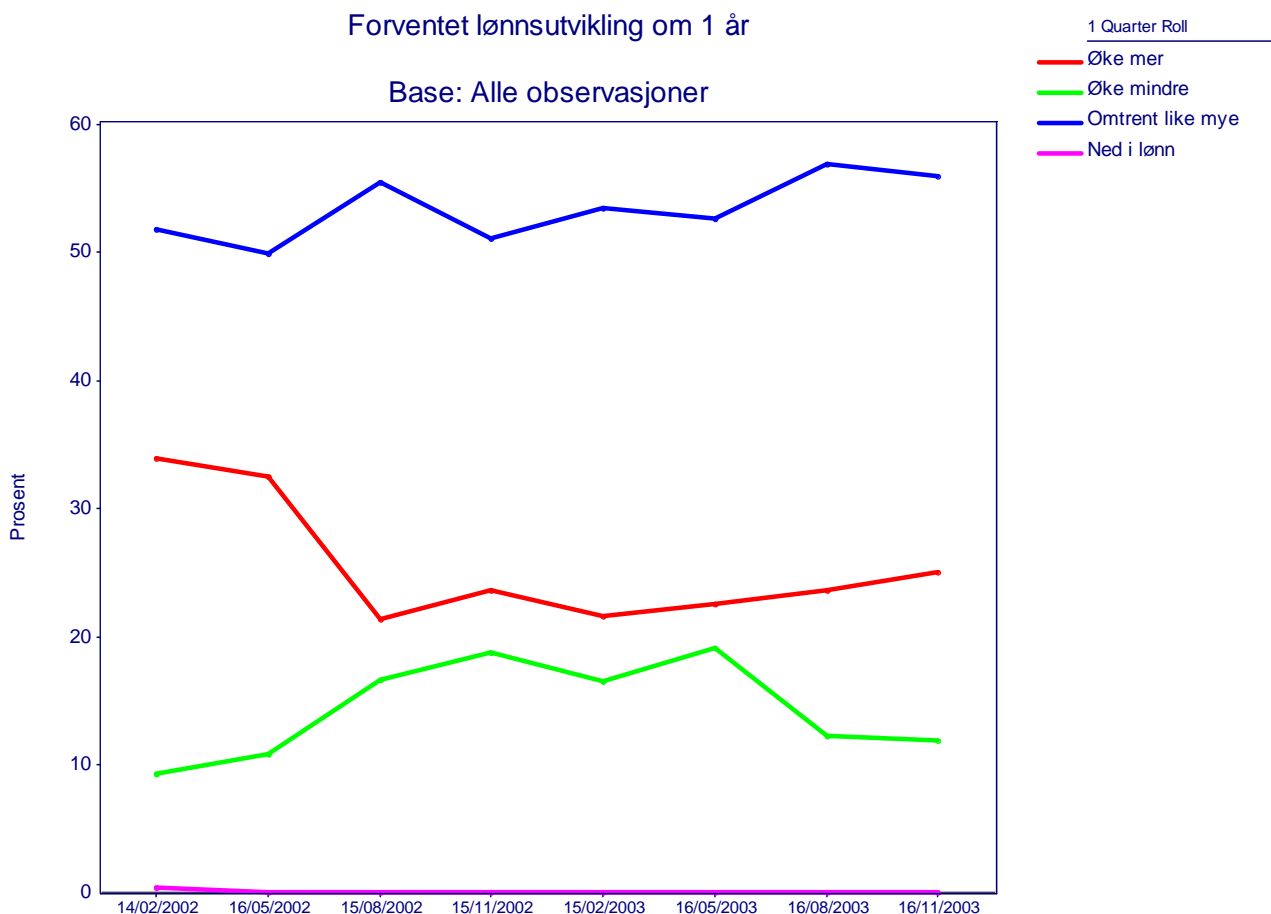
27. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?

Forventet prisvekst om 2-3 år i prosent		
	3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,8
		3,9
	Utvalg	634
		658

Gjennomsnittelig forventet årlig prisvekst om 2-3 år går i 4. kvartal marginalt opp med 0,1 prosentpoeng, fra 3,8 prosent i forrige kvartal til 3,9 prosent nå.

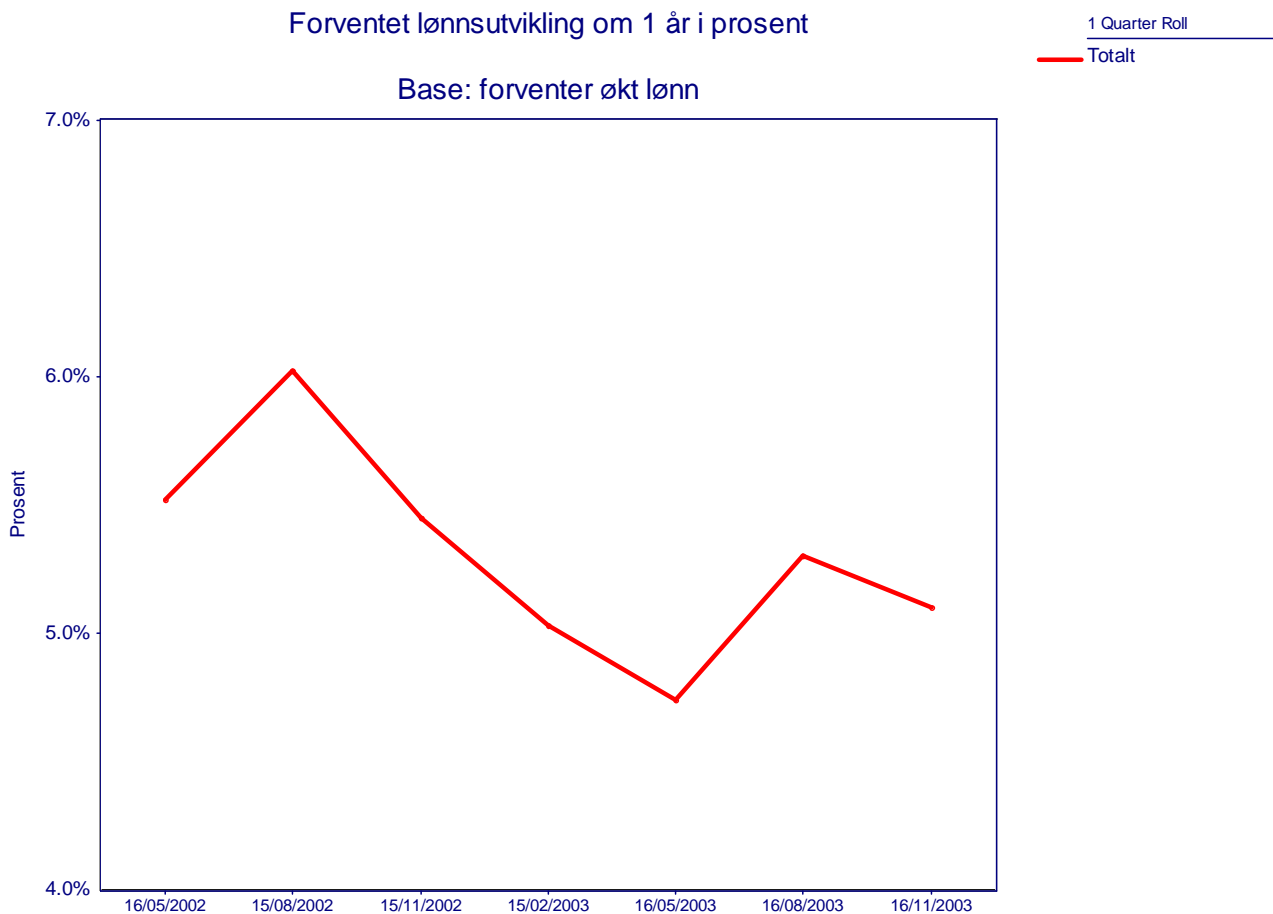
28a. Tror du at lønnen eller pensjonen din om ett år vil ha økt mer, mindre eller omtrent like mye som den har gjort de siste 12 månedene?

Forventet lønnsutvikling om 1 år		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Øke mer	Prosentandel	23,6	25,0
Øke mindre	Prosentandel	12,2	11,9
Omtrent like mye	Prosentandel	56,9	55,9
Ned i lønn	Prosentandel	0,0	0,0
	Utvalg	1006	1005

Som vanlig forventer et klart flertall av husholdningene at lønnen deres vil øke omtrent like mye de neste 12 månedene som den har gjort de siste 12 månedene. I 4. kvartal er andelen 55,9 prosent, marginalt ned med 1,0 prosentpoeng fra forrige kvartal. Samtidig øker andelen som forventer at lønnen deres skal øke mer marginalt med 1,4 prosentpoeng, fra 23,6 prosent i 3. kvartal og opp til 25,0 prosent i 4. kvartal.

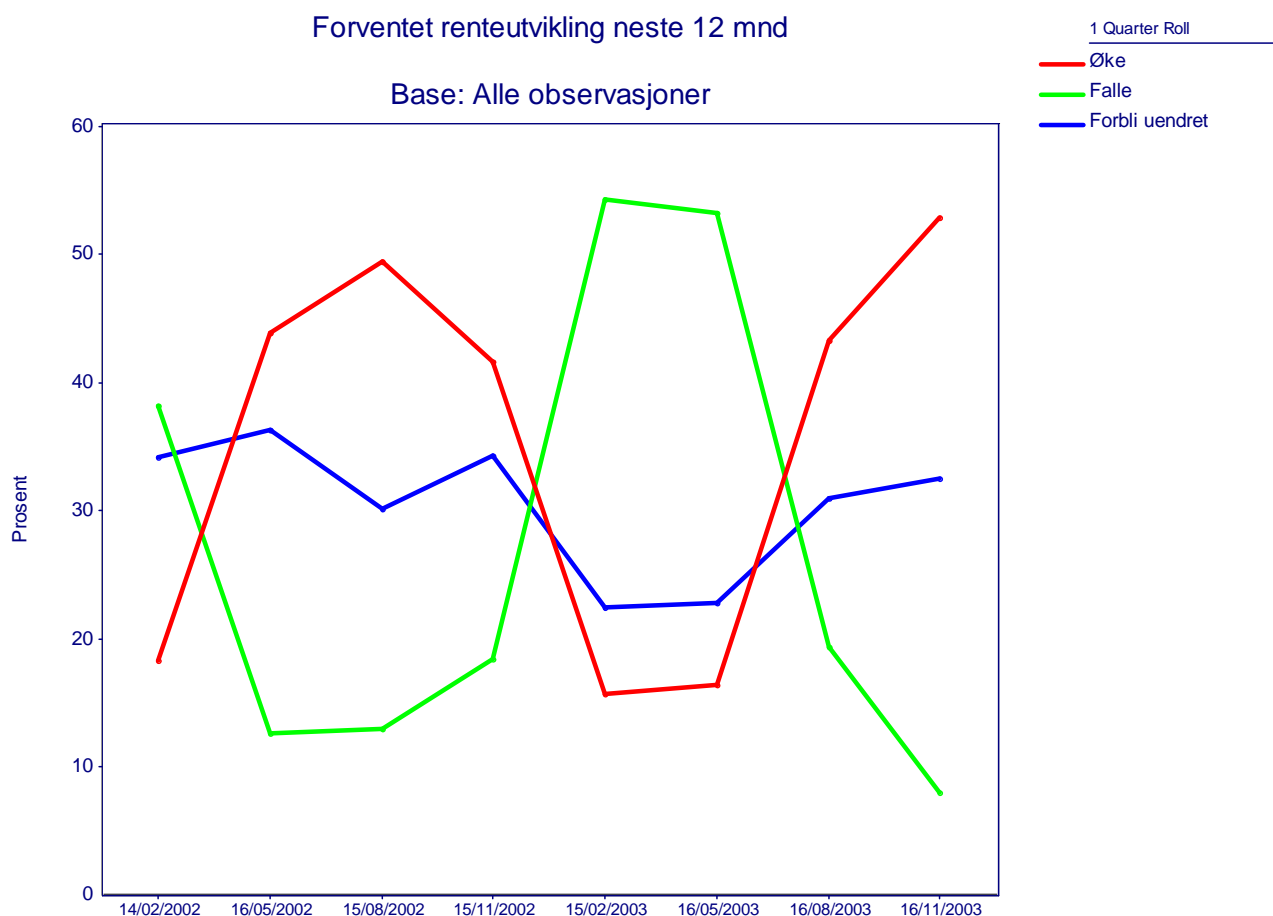
28b. Omtrent hvor mye tilsvarer den forventede økningen i prosent?

Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent		1 Quarter Roll	
		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	5,3	5,1
	Utvalg	663	662

Den gjennomsnittelige forventede lønnsøkning neste 12 måneder blant husholdningene går noe ned med 0,2 prosentpoeng, fra 5,3 prosent i 3. kvartal til 5,1 prosent i 4. kvartal.

29. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Forventet renteutvikling neste 12 mnd		3.kvartal 2003	4.kvartal 2003
Øke	Prosentandel	43,3	52,8
Falle	Prosentandel	19,4	8,0
Forbli uendret	Prosentandel	31,0	32,5
	Utvalg	1006	1005

Vi ser i 4. kvartal signifikante endringer blant husholdningenes forventninger til nivået på innskudds- og lånerenter i Norge de neste 12 måneder. Andelen som forventer fall i rentene reduseres videre med hele 11,4 prosentpoeng, fra 19,4 prosent i 3. kvartal til 8,0 prosent i 4. kvartal. Samtidig øker andelen som forventer en økning igjen og går opp med 9,5 prosentpoeng, fra 43,3 prosent til 52,8 prosent. Det er med andre ord i dag et solid flertall blant husholdningene som forventer at rentene skal øke. Andelen som forventer at rentene skal forbli uendret holder seg omtrent på samme nivå og går kun marginalt opp med 1,5 prosentpoeng, fra 31,0 prosent til 32,5 prosent.